

**Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

навчально-науковий Юридичний інститут

Медицький І. Б.

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.
ОСОБЛИВА ЧАСТИНА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**для підготовки до семінарських (практичних)
занять**

Івано-Франківськ, 2021

ББК 67.9 (4 УКР) 308

УДК 343.2

M42

Схвалено на засіданні кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права (протокол № 1 від 31.08.2021р.).

Схвалено на засіданні Вченої ради навчально-наукового Юридичного інституту (протокол № 2 від 22.10.2021р.).

Рецензенти:

Шаблистий Володимир Вікторович завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

Андрушко Андрій Васильович доцент кафедри кримінального права і процесу юридичного факультету Ужгородського національного університету, доктор юридичних наук, доцент

M42 Медицький І. Б. Кримінальне право України. Особлива частина. Методичні вказівки для підготовки до семінарських (практичних) занять [текст] / Ігор Богданович Медицький. Івано-Франківськ: навчально-науковий Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2021. 74 с.

Методичні рекомендації розроблені на основі навчального плану навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських (практичних) занять з дисципліни «Кримінальне право України. Особлива частина».

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

ББК 67.9 (4 УКР) 308

© Медицький І. Б., 2021

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
СЕМІНАРСЬКІ (ПРАКТИЧНІ) ЗАНЯТТЯ.....	5
Заняття 1.....	5
Заняття 2.....	6
Заняття 3.....	8
Заняття 4.....	9
Заняття 5.....	11
Заняття 6.....	12
Заняття 7.....	14
Заняття 8.....	15
Заняття 9.....	17
Заняття 10.....	19
Заняття 11.....	20
Заняття 12.....	23
Заняття 13.....	25
Заняття 14.....	28
Заняття 15.....	30
Заняття 16.....	31
Заняття 17.....	33
Заняття 18.....	34
Заняття 19.....	36
Заняття 20.....	37
Заняття 21.....	39
Заняття 22.....	41
Заняття 23.....	43
Заняття 24.....	45
Заняття 25.....	47
Заняття 26.....	48
Заняття 27.....	50
Заняття 28.....	51
Заняття 29.....	53
Заняття 30.....	55
Заняття 31.....	57
Заняття 32.....	59
Заняття 33.....	61
Заняття 34.....	63
Заняття 35.....	65
Заняття 36.....	67
Заняття 37.....	69
Заняття 38.....	70
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	72
Підручники та монографії.....	72
Навчально-методичні посібники та практикуми.....	72

ПЕРЕДМОВА

Семінарські заняття проводяться з метою закріплення тих теоретичних знань з кримінального права, які студент отримує на лекціях і при вивченні законодавства, підручників та іншої рекомендованої літератури. Семінарські заняття розвивають уміння логічно мислити і застосовувати отримані знання на практиці.

На семінарах та практичних заняттях студенти повинні продемонструвати володіння навчальним матеріалом, рекомендованою літературою, уміння користуватися Кримінальним кодексом України, правороз'яснювальними актами та матеріалами судової практики.

Готуючись до семінарського заняття, викладач повинен завчасно дати студентам перелік питань, які будуть винесені на розгляд; вказати на основні джерела (монографії, статті у фахових виданнях, нормативно-правові акти), які необхідно використовувати при підготовці до заняття. Семінар, як правило, починається з короткого викладу основних теоретичних положень, що стосуються відповідної теми. Після цього студенти розкривають зміст винесених на розгляд питань згідно плану семінарського заняття.

На практичне заняття викладачем подається для вирішення 8-10 задач, які найбільш повно характеризують матеріал, засвоєний студентами на семінарському занятті з конкретної тематики. Практичні завдання з Особливої частини кримінального права покликані допомогти студентам оволодіти теоретичними знаннями, отримати практичні навички застосування закону про кримінальну відповідальність та навчитися здійснювати правильну, відповідно до вимог закону, кваліфікацію злочинів.

У кожного студента повинен бути окремий зошит для підготовки до практичних занять, де слід робити записи, що відносяться до вирішення задач з даної теми. У розв'язках необхідно посилатися на статті, частини і пункти статей Загальної і Особливої частин Кримінального кодексу та використовувати положення правороз'яснювальних актів. Усі фактичні обставини, що наводяться у задачах, вважаються встановленими і доведеними. Якщо приводяться декілька взаємозв'язаних самотійних фабул справи, то слід провести аналіз кожної фабули. При згадці у задачі декількох осіб слід дати юридичну оцінку поведінки кожної особи. Вирішення задач необхідно аргументувати, даючи розгорнуту доказову відповідь на кожне поставлене питання. Треба також мати на увазі, що фабули деяких задач є досить лаконічними, і це вимагає певного логічного домислення деталей, уточнень, що характеризують обставини справи.

Один із студентів стисло нагадує умову задачі, пропонує свій розв'язок і аргументує його. Після цього виступають інші студенти, які пропонують свої розв'язки або нові аргументи за чи проти того або іншого вирішення задачі. Головним є не тільки пропонувати те або інше вирішення (нехай навіть не зовсім правильне), а дати його обґрунтування. В ході практичного заняття викладач може змінити умови задачі, поставити додаткові запитання, якщо є необхідність у ґрунтовнішому опрацюванні того або іншого положення Загальної чи Особливої частини кримінального права.

У студентів під час семінарських та практичних занять обов'язково повинні бути Кримінальний кодекс у поточній редакції, з внесеними змінами і доповненнями, та тексти завдань, тобто дані методичні рекомендації.

Список необхідної літератури подається у програмі дисципліни. Особливу увагу слід звернути на вивчення законодавства і та правороз'яснювальних документів.

При необхідності на лекціях даються додаткові вказівки та завдання щодо підготовки до семінарських та практичних занять.

СЕМІНАРСЬКІ (ПРАКТИЧНІ) ЗАНЯТТЯ

Заняття 1.

Злочини проти основ національної безпеки України

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Злочини проти основ національної безпеки України», студенти повинні: знати зміст понять «конституційний лад держави», «державна безпека»; володіти інформацією про спеціальні випадки звільнення від кримінальної відповідальності, передбачені статтями цього Розділу, та умови їх застосування; розмежовувати державну зраду у формі шпигунства від шпигунства, як злочину, передбаченого ст.114 КК України; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види злочинів проти основ національної безпеки України.

2. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. Характеристика складу.

3. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України. Характеристика складу.

4. Державна зрада. Характеристика складу.

5. Посягання на життя державного чи громадського діяча. Характеристика складу.

6. Диверсія. Характеристика складу.

7. Шпигунство. Характеристика складу.

8. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Кримінально-правова характеристика шпигунства. Відмінність шпигунства від державної зради у формі шпигунства», «Характеристика потерпілих осіб у контексті складу злочину, передбаченого ст.112 КК України», «Особливий період як конститутивна ознака складу злочину, передбаченого ст.114¹ КК України».

Додаткові завдання

1. Проаналізуйте положення Закону України «Про державну таємницю» на предмет переліку відомостей, що становлять державну таємницю. 2. Наведіть приклади інформації, яка не може становити державну таємницю згідно чинного законодавства.

Перелік додаткової літератури

1. Бантишев О. Ф. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації) [Текст] : монографія /

[О. Ф. Бантишев, О. В. Шамара]. 3-тє вид., переробл. та допов. Луганськ ; Київ : Віртуальна реальність, 2014. 197 с.

2. Дорош Л. В. Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності державного кордону України : монографія / Л. В. Дорош, В. В. Федосєєв ; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків : Право, 2014. 301 с.

3. Луценко Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України [Текст] : монографія / Ю. В. Луценко ; Акад. муніцип. упр. Харків : Право, 2015. 197 с.

4. Юрченко О. М. Злочини проти основ національної безпеки України. Науково-практичний коментар до Розділу і Особливої частини Кримінального кодексу України [Текст] / О. М. Юрченко, О. Ф. Бантишев, С. А. Кузьмін; Міжвідом. н.-д. центр з проблем боротьби з орг. злочинністю при Раді нац. безпеки і оборони України. Київ : Паливода А. В. [вид.], 2015. 71, [1] с.

5. Шлапаченко В. М. Кримінальна відповідальність за шпигунство : монографія / В. М. Шлапаченко ; Нац. акад. Служби Безпеки України. Київ, 2015. 347 с.

6. Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до Розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України). Х.: Право, 2016. 232 с.

7. Чуваков О. А. Злочини проти основ національної безпеки України: проблеми кримінально-правової теорії і практики : монографія / О. А. Чуваков ; відп. ред. О. М. Костенко. Одеса : Фенікс, 2017. 362 с.

8. Чорний Р. Л. Злочини проти основ національної безпеки за кримінальним правом України [Текст] : [монографія] / Р. Л. Чорний. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. і права, 2018. 525 с.

Заняття 2.

Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи» студенти повинні: знати критерії, з якими пов'язується початок і закінчення життя людини; поняття і види тілесних ушкоджень, критерії, що беруться до уваги при визначенні їх ступеня тяжкості; володіти інформацією про інші кримінальні правопорушення з цього Розділу: кримінальні правопорушення проти здоров'я людини та кримінальні правопорушення, що ставлять у небезпеку життя і здоров'я людини; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.

2. Умисне вбивство. Характеристика складу.

3. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання.

4. Доведення до самогубства. Характеристика складу.
5. Умисне тяжке тілесне ушкодження. Характеристика складу.
6. Домашнє насильство. Характеристика складу.
7. Катування. Характеристика складу.
8. Зараження венеричною хворобою. Характеристика складу.
9. Залишення в небезпеці. Характеристика складу.
10. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Кримінально-правова характеристика тілесних ушкоджень», «Характеристика кримінальних правопорушень у сфері медичної діяльності», «Інститут відповідальності за кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи: наступність та зміни у законодавстві», «Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: аналіз положень».

Додаткові завдання

1. Здійснити аналіз положень Наказу МОН України №6 від 17.01.1995 р. «Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень». 2. Здійснити аналіз статей КК України, які містять відповідальність за привілейовані та кваліфіковані види вбивства.

Перелік додаткової літератури

1. Алфьоров С. М., Шаблистий В. В. Кримінальна відповідальність за погрози застосуванням фізичного насильства: Монографія. Запоріжжя: ФОП Зеленкевич Л. П., 2011. 212 с.

2. Данилевський А.О., Болдарь Г.Є. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи: проблеми кваліфікації та відмежування від суміжних складів злочинів: Наук.-практ. пос. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. 152 с.

3. Юрченко О. М. Злочини проти життя та здоров'я особи [Текст] : наук.-практич. коментар до розділу II Особливої частини Кримінального кодексу України / О. М. Юрченко, О. Ф. Бантишев, С. А. Кузьмін ; Міжвідом. наук.-дослід. центр з проблем боротьби з організ. злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України. К. : Паливода А. В. [вид.], 2013. 175 с.

4. Бантишев О. Ф. Кваліфікація злочинів, пов'язаних із спричиненням смерті іншій людині, та їх відмежування від суміжних злочинів [Текст] : монографія / О. Ф. Бантишев ; Нац. акад. Служби безпеки України. Київ : Нац. акад. СБУ, 2016. 216 с.

5. Балабко В. В. Злочини проти життя та здоров'я особи: кримінальна відповідальність медичних працівників [Текст]: монографія / В. В. Балабко; Держ. вищ. навч. закл. «Нац. гірн. ун-т». Запоріжжя: Дніпровський металург, 2017. 287 с.

6. Назимко Є. С., Пилипенко Є. О. Залишення в небезпеці: кримінально-правовий аспект : монографія, ДЮІ МВС України. Кривий Ріг; Харків : Колегіум, 2017. 244 с.

7. Дутчак С. Р. Кримінально-правова детермінанта забезпечення охорони прав пацієнта в Україні [Текст] : монографія / Дутчак С. Р. Київ : Економічна думка ТНЕУ, 2019. 211 с.

8. Катеринчук К. В. Злочини проти здоров'я особи: проблеми кримінально-правової теорії та практики [Текст] : монографія / К. В. Катеринчук. Київ : Маслаков, 2018. 404 с.

9. Зінченко І. О. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи [Текст] : навч. посіб. / І. О. Зінченко, О. О. Володіна ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України М. І. Панова ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2019. 246 с.

10. Черніков Є. Е. Кримінальна відповідальність за неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником [Текст] : монографія / Є. Е. Черніков. Одеса : Гельветика, 2020. 240 с.

Заняття 3.

Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Після чергової сварки зі своєю співмешканкою Грушиною, Зубко, знаходячись у нетверезому стані, схопив сокиру і з криком «Тобі не жити», ударив її по голові, заподіявши відкритий вдавнений перелом лобно-тім'яної кістки із пошкодженням речовини головного мозку. Згідно висновку судово-медичної експертизи, завдане тілесне ушкодження відноситься до категорії тяжких, небезпечних для життя. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Павлишин вирішив позбутися своєї тещі Дружиніної, з якою перебував у неприязних особистих стосунках. Працюючи на шахті майстром-підрильник, він заволодів необхідною кількістю вибухівки та виготовив саморобний вибуховий пристрій. Пристрій він поклав до валізи Дружиніної, яка мала намір поїхати до сусідньої області провідати рідну сестру. Вибух стався у потязі. Дружиніна та ще 3 особи, що їхали з нею в купе, загинули від отриманих травм на місці, 14 пасажирів було поранено, вагон – зруйновано. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Громов і Лукашів під час спільного вживання спиртних напоїв вирішили «заради жарту» скупати в річці п'яного Святченко. Не впоравшись з течією, Святченко став тонути, проте ні Громов, ні Лукашів, з остраху перед сильною течією, не пришли йому на допомогу. Святченко потонув. Прагнучи уникнути відповідальності, вони виловили труп і закопали його. Оскільки Громов став виказувати думку про доцільність з'явитися зі зізнанням до поліції, двічі судимий за розбій Лукашів вирішив його позбутися та вбив ножем. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Вчителі однієї з київських шкіл під час зимових канікул привезли групу школярів у Карпати на екскурсію. Напередодні повернення додому вони вирішили піднятися у гори, не попередивши при цьому

працівників пошуково-рятувальної служби. Через погані погодні умови двоє учнів відбилися від групи й не повернулися до табору. Вчителі вирішили не повідомляти про подію, і тільки на другу добу викликали рятувальників. Тіла учнів було знайдено на схилі однієї з гір, смерть настала у результаті переохолодження. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Паращук, звільнившись з виправно-трудової колонії, де він відбував покарання за корисливі злочини, продовжив займатися злочинною діяльністю. Пересуваючись на викраденому транспортному засобі з великою швидкістю, Паращук, не впоравшись із керуванням, збив пішохода та зник з місця пригоди, покинувши авто. Від отриманих травм пішохід помер на місці, до того, як його тіло знайшли перехожі. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. До лікаря-гінеколога Себедіної звернулася її знайома Лужна з проханням зробити аборт. У Лужної не було направлення з жіночої консультації, відсутніми виявились лабораторні аналізи та результати інших потрібних тестів. Себедіна без належного оформлення, у клінічних умовах зробила аборт і того ж дня, враховуючи задовільний стан Лужної, відправила її додому. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Кримський з метою заволодіння автомашиною ГАЗ-24 «Волга», що належала львівській геологорозвідувальній експедиції, вчинив напад на водія цієї машини Титла, у процесі якого мисливським ножом завдав сім ударів у шию і спину. Від одержаних ушкоджень Титло через декілька днів помер. Підробивши дорожнього листа, Кримський намагався перегнати автомашину до іншої області, але був затриманий. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Медична сестра хірургічного відділення лікарні Макух помилково ввела хворій замість гіпертонічного розчину розчин формаліну. Виявивши помилку, вона не повідомила про неї лікарів, хвора померла. При своєчасному наданні кваліфікованої допомоги життя потерпілої могло б бути врятоване. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 9. Федорів перебуваючи у шлюбі, виховував разом із дружиною її сина від попереднього шлюбу – малолітнього Тараса. Із пасинком у нього склалися неприязні стосунки, останній неодноразово чув від чоловіка образи, нецензурні слова, відчував зверхнє ставлення та був битий. Чергового разу, після вжиття алкоголю, Федорів почав сварку із Тарасом, наніс йому удар долонею по обличчю, після чого став викручувати руки за спину, намагаючись зв'язати, спричинивши своїми діями фізичного болю. Вирвавшись, хлопець утік із хати. За декілька годин потому у приміщенні сараю бабуся виявила Тараса, який висів на мотузці. Через вчасно надану допомогу життя дитини вдалося врятувати. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 4

Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи», студенти повинні знати: ознаки незаконного позбавлення волі та викрадення людини, володіти інформацією про осіб, які не можуть бути суб'єктом незаконного позбавлення волі та викрадення людини; правильно тлумачити термін «заручник»; вірно оцінювати законність угод, об'єктом яких виступає людина; знати об'єктивно-суб'єктивні характеристики протиправних діянь, пов'язаних з експлуатацією дітей та незаконним поміщенням до закладу з надання психіатричної допомоги; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.
2. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Характеристика складу.
3. Торгівля людьми. Характеристика складу.
4. Експлуатація дітей. Характеристика складу.
5. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом. Характеристика складу.
6. Незаконне поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги. Характеристика складу.
7. Примушування до шлюбу. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Кримінально-правова охорона прав дітей (на прикладі аналізу ст.ст.150, 150¹ КК України)», «Кримінально-правова характеристика торгівлі людьми».

Додаткові завдання

1. Охарактеризуйте поняття «експлуатація» у контексті аналізу ст.149 КК України. 2. Визначте відмінності між поняттями «викрадена людина» та «заручник». 3. Наведіть приклади кримінальних правопорушень з розділу, які вчинюються спеціальними суб'єктами.

Перелік додаткової літератури

1. Підгородинський В. М. Злочини проти честі та гідності особи в теорії кримінального права [Текст] : монографія / В. М. Підгородинський ; [наук. ред. Є. Л. Стрельцов] ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса : Юридична література, 2019. 350 с.

2. Андрушко А. В. Кримінальна відповідальність за незаконне поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги [Текст] : монографія / А. В. Андрушко ; ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». Ужгород : РІК-У, 2019. 226 с.

3. Андрушко А. В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи: монографія. Київ: Ваіте, 2020. 560 с.

Заняття 5

Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Радченко, знаючи про те, що її дочка та зять зловживають алкогольними напоями і належно не займаються вихованням своїх малолітніх дітей, таємно забрала їх з дитячого садка та повернулася до себе у село. Декілька тижнів потому діти стали проситися додому, однак Радченко їх не відпускала. При нагоді дітям вдалося втекти з села, і по дорозі до міста вони були затримані працівниками міліції (діти розшукувалися як викрадені), яким вони все розповіли. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Коритник, перебуваючи у аптеці «Фармація», приставив до живота покупця Барсукової ножа і став вимагати, щоб фармацевт викликав працівників міліції. Коритник погрожував застосувати холодну зброю, якщо йому не буде надано наркотичного засобу. Потерпіла Барсукова знаходилася у приміщенні аптеки протягом 4-ьох годин, поки Коритнику не передали медичний шприц, наповнений фізрозчином, під видом наркотичного засобу. Фармацевт ввела Коритнику фізрозчин шляхом ін'єкції, що дало змогу Барсуковій сховатися у службовому приміщенні аптеки. Після цього Коритник був затриманий працівниками поліції. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Охріменко, будучи обізнаним із важким матеріальним становищем Капустіної та утриманням нею малолітньої дитини, запропонував останній послуги у працевлаштуванні на роботу в Республіці Польща – збирати гуманітарну допомогу. Також Охріменко повідомив Капустіну, що їй необхідно взяти з собою свою малолітню дитину, оскільки, за її наявності, поляки здаватимуть більше гуманітарної допомоги. Охріменко сплатив власні кошти за виготовлення усіх необхідних документів для перетину кордону, після чого сприяв вивіз Капустіну разом з її малолітньою дитиною до м. Лодзь. Діючи за попередньою домовленістю із Атаманчуком та Шемягіним, які перебували на території Польщі, Капустіну позбавили будь-якої можливості повернутись самостійно до України, і примусили займатись жебрацтвом разом з дитиною, не сплачуючи при цьому обумовлених перед поїздкою грошових коштів. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. У сім'ї Сухових було дві доньки. Коли Сухов у третій раз повіз дружину до пологового будинку, то сказав, що третьої доньки йому не потрібно, погрожував «порішити всю сім'ю». Дізнавшись, що в неї народилася дівчинка, Сухова, побоюючись виконання чоловіком погрози, попросила свою подругу Панталюк, лікаря пологового будинку, підмінити новонароджену дівчинку на хлопчика, обіцяючи винагороду. Панталюк прохання виконала. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Козлов, якому виповнилося 60 років, страждав психічним розладом на ґрунті зловживання алкоголем та стояв на обліку у місцевому психоневрологічному диспансері. Він неодноразово висловлював бажання покінчити життя самогубством, а також сварився із сином та невісткою через те, що відмовлявся скласти заповіт на користь сина. Тоді останній за

пропозицією своєї дружини умовив знайомих лікарів-психіатрів Дронова і Курлова дати висновок про необхідність примусової госпіталізації Козлова. На підставі відповідного висновку Козлов був примусово госпіталізований до психіатричного стаціонару як особа, що характеризується, зі слів проживаючих з нею родичів, агресивною поведінкою. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Іванова, не маючи постійного джерела доходів, випрошувала гроші у сторонніх осіб, які відвідували ранкову службу у церкві. При цьому, у неї на руках перебувала її 4-ьох річна донька, що викликало жалість та милосердя у перехожих. Отриманими коштами Іванова розпоряджалася на власний розсуд. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Харитонов, у зв'язку із неможливістю самостійно виконувати важку фізичну працю – вантажити картоплю у належний йому автомобіль марки «MAN», запропонував це робити неповнолітньому Богатченку. Разом з останнім Харитонов поїхав до Вінницької області, де по селам займався скуповуванням картоплі, для подальшої реалізації останньої через власний магазин. Протягом двох днів неповнолітній Богатченко завантажував куплену у сільських жителів картоплю в мішках різного вантажу, загальною вагою близько 5 тон. За виконану роботу Харитонов виплатив йому грошову винагороду у сумі 350 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Пелешко прийшла до своєї знайомої Гукіної – продавця алкомаркету «Склянка», де між ними виник конфлікт. Викликана поліція доставила Пелешко до відділення для відібрання пояснень, а її малолітню доньку передали до будинку малятка, оскільки мати перебувала у стані алкогольного сп'яніння. Наступного дня Пелешко зайшла до квартири Гукіної та зачинилася усередині разом із її малолітнім сином Іваном. Через відкрите вікно Пелешко почала вимагати у Гукіної повернути їй доньку з дитячого будинку, при цьому тримаючи у правій руці ніж, яким погрожувала нанести тілесні ушкодження Івану. Свої протиправні дії Пелешко припинила самостійно, коли її вимоги були виконані. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 6

Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи», студенти повинні: знати, хто може виступати в якості потерпілих від цих кримінальних правопорушень, суб'єктами кримінальної відповідальності за вчинення правопорушень даної групи; володіти інформацією про характеристики фізичного/психічного насильства, яке застосовується при скоєнні цих протиправних дій; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.
2. Згвалтування. Характеристика складу.
3. Сексуальне насильство. Характеристика складу.
4. Примушування до вступу в статевий зв'язок. Характеристика складу.
5. Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Характеристика складу.
6. Розбещення неповнолітніх. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Правова характеристика ненасильницьких статевих кримінальних правопорушень». «Статева свобода та недоторканість як об'єкти кримінально-правової охорони», «Потерпілі у конструкціях складів кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи».

Додаткові завдання

1. Наведіть приклади кримінальних правопорушень з розділу, у яких у якості кваліфікуючих ознак виступають елементи об'єктивної сторони.
2. Наведіть приклади кримінальних правопорушень з розділу, які вчинюються спеціальними суб'єктами.
3. При вчиненні яких статевих кримінальних правопорушень призначається судово-медична експертиза?

Перелік додаткової літератури

1. Дудоров О. О. Кримінально-правова характеристика злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи [Текст] : наук.-практ. посіб. / О. О. Дудоров ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. - Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 351 с.

2. Кримінальна відповідальність за згвалтування та насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом [Текст] : монографія / А. В. Савченко [та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужи ; Нац. акад. внутр. справ, Закарпат. держ. ун-т. Ужгород : ІВА, 2012. 270 с.

3. Бандурка І. О. Злочин проти моральності у сфері статевих стосунків [Текст] : монографія / І. О. Бандурка. Х. : Золота миля, 2012. 222 с.

4. Дудоров О. О. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики) : практич. порадник / О. О. Дудоров; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Северодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2018. 92 с.

5. Сексуальне насильство щодо дітей: кримінологічний аналіз [Текст] : монографія / О. М. Гумін [та ін.] ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. 258 с.

6. Корнієнко М. В. Концептуальні основи протидії насильницьким злочинам щодо дітей [Текст] : монографія / М. В. Корнієнко ; Одес. держ. ун-т внутр. справ. Одеса : Одес. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 319 с.

Заняття 7

Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Жарков, зустрівши на безлюдній вулиці Р., вдарив її кулаком у обличчя та штовхнув її у напрямку кущів. Р. від падіння на деякий час втратила свідомість. Скориставшись цим, Жарков вступив з нею у статевий контакт, а коли потерпіла прийшла до тями, він, погрожуючи вбивством, повторно вчинив зґвалтування. Залишаючи Р., Жарков сказав, що якщо вона заявить про те, що сталося, він знайде можливість поквитатися. Експертизою встановлено, що Р. було заподіяно легкий розлад здоров'я і, крім цього, вона була заражена венеричною хворобою – сифілісом. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Лопухін у нічному клубі познайомився із Т., декілька місяців потому вони зустрічалися. Незважаючи на умовляння Лопухіна, Т. не погоджувалася на перехід їх стосунків до інтимної сфери. Тоді Лопухін пообіцяв їй з нею одружитися, після чого у них було декілька статевих контактів, однак невдовзі розірвав з Т. всі стосунки та запропонував більше його не турбувати. Т. подала до правоохоронних органів заяву про зґвалтування. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Портенко, застосувавши силу, уклав потерпілу Н. вниз обличчям на подушку і, притискаючи голову рукою, задовольнив свою статеву пристрасть неприроднім способом. Н. померла від асфіксії в результаті закриття дихальних шляхів (рота і носа) м'яким предметом. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Власенко, знаходячись у будинку за місцем свого проживання, після сварки із дружиною, будучи в стані алкогольного сп'яніння, зняв із себе весь одяг разом із спідньою білизною. Після чого, застосувавши фізичну силу, він стягнув із ліжка за ногу свою малолітню доньку, яку у подальшому завів до вітальні житлового будинку, де вклав на розстелений диван поряд із собою та примусив мастурбувати його статевий орган. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Тамілов неодноразово запрошував до себе додому учнів 7-9 класів і влаштовував для них «дні сексуальної розрядки»: демонстрував порнографічні фільми, а далі пропонував їм позувати, знімаючи оголених хлопчиків і дівчаток на відеокамеру. Притягнутий до кримінальної відповідальності Тамілов заперечував свою вину на підставі того, що всі учасники «сексуальних вечірок» приходили до нього добровільно і ні в які статеві відносини з ним та між собою не вступали. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Пройшовши конкурс, М. працевлаштувалася на роботу секретаркою у офіс великої іноземної компанії, зарекомендувавши себе наполегливим і старанним працівником. Перебуваючи у закордонному відрядженні, керівник компанії Кочкін під приводом роботи з документами запросив М. до свого готельного номеру, де запропонував вступити з ним у

статевий зв'язок. У іншому ж випадку пообіцяв звільнити її з роботи. Маючи на утриманні малолітню дитину та непрацездатних батьків, М. погодилася. Після відрядження Кочкін продовжував вимагати вступати з ним у статеві контакти, погрожуючи розказати її батькам, «чим вона займається на роботі». Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Катеринчук, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, знаходився на зупинці громадського транспорту разом із 15-річною Л. Знаючи про її вік та маючи умисел на вступ у статеві зносини, Катеринчук, шляхом переконань та доторкування до тіла, викликав у Л. бажання на вступ у статеві зносини, після чого, доводячи свій намір до кінця, за обопільною згодою вступив із нею у статеві зносини природним способом. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Микольців знаходився неподалік від ЗОШ, де побачив раніше незнайому йому малолітню К. У цей час у нього виник умисел, направлений на вчинення відносно неї дій сексуального характеру. Використовуючи свою фізичну перевагу, він силоміць посадив К. у салон автомобіля та виїхав на околицю міста Коростеня. У салоні автомобіля Микольців з метою задоволення власної статевої пристрасті, оголив статеві органи К., доторкався до них, а також оголив власні статеві органи у присутності малолітньої. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 8

Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина», студенти повинні: володіти інформацією про комплекс конституційних прав і свобод людини та громадянина, які виступають об'єктом даної групи посягань; знати про виборче право та його складові елементи; систему трудових прав громадян; групу інших особистих прав і свобод людини і громадянина; розмежовувати суміжні склади кримінальних правопорушень (наприклад, «Грубе порушення законодавства про працю» і «Грубе порушення угоди про працю»), бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

2. Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача. Характеристика складу.

3. Підкуп виборця, учасника референдуму, члена виборчої комісії або комісії з референдуму. Характеристика складу.

4. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками. Характеристика складу.

5. Порушення недоторканності житла. Характеристика складу.

6. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей. Характеристика складу.

7. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. Характеристика складу.

8. Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Трудові права громадян як об'єкт кримінально-правової охорони», «Право на релігійні погляди під охороною кримінального закону», «Кримінальна відповідальність за порушення виборчих прав громадян за законодавством країн СНД».

Додаткові завдання

1. Проаналізуйте основні положення законодавства України у частині виборів народних депутатів України. 2. Здійсніть класифікацію злочинів розділу за власним критерієм.

Перелік додаткової літератури

1. Нерсесян А. С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: Монографія. Хмельницький: Вид-во Хмельницького ун-ту управління та права, 2010. 192 с.

2. Питання вдосконалення кримінально-правової охорони авторських і суміжних прав в Україні [Текст] / [Г. В. Прохоров-Лукін та ін. ; за ред. Г. В. Прохорова-Лукіна] ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ інтелект. власності. Київ : Інтерсервіс, 2013. 227 с.

3. Колодін Д. О. Кримінальна відповідальність за фальсифікацію підсумків голосування на виборах та референдумі : монографія / Д. О. Колодін; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса : Юрид. літ., 2014. 199 с.

4. Білаш О. В. Кримінально-правова характеристика незаконних дій щодо релігійних споруд або святинь [Текст] : монографія / Олександр Білаш ; Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2015. 209, [1] с.

5. Батраченко Т. С. Кримінальна відповідальність за порушення порядку фінансування виборчої кампанії кандидата, політичної партії (блоку) [Текст] : монографія / Батраченко Тетяна Сергіївна ; Ун-т мит. справи та фінансів. Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2015. 180 с.

6. Павликівський В. І. Кримінально-правове забезпечення свободи слова та професійної діяльності журналістів в Україні [Текст] : монографія / В. І. Павликівський. Харків : Панов, 2016. 486 с

7. Антипов В. І. Кримінально-правова кваліфікація посягань на виборчі та референдні права [Текст] : навч. посіб. / В. І. Антипов, В. В. Топчій ; Держ. фіск. служба України, Ун-т держ. фіскал. служби України. Вінниця : Нілан, 2017. 114 с.

8. Тавлуй О. В. Кримінально-правова характеристика незаконних дій щодо усиновлення та інших форм сімейного виховання [Текст] : монографія / О. В. Тавлуй ; [за заг. наук. ред. В. О. Тулякова] ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса : Юридична література, 2018. - 196, [2] с.

9. Буряк К. М. Злочини проти професійної діяльності журналістів в Україні: кримінально-правове та кримінологічне дослідження [Текст] : монографія / К. М. Буряк ; за заг. ред. д-ра юрид. наук Н. С. Юзікової ; Дніпров. гуманітар. ун-т. Дніпро : Середняк Т. К., 2018. 249 с.

Заняття 9

Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Члени виборчої комісії з виборів міського голови Плахін та Ковальчук були направлені з виборчими бюлетенями до виборців, які через хворобу чи похилий вік не могли самостійно прибути на виборчу дільницю для подальшого голосування. Відвідавши лише третину адресів, Плахін та Ковальчук прийняли рішення не обходити решту, а самостійно заповнити бюлетені та вкинути їх до скриньки, що й було зроблено. Повернувшись на виборчу дільницю, вони повідомили, що всі громадяни проголосували. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Керівником колективного селянського підприємства «Світанок» Піддубним понад три місяці не виплачувалася заробітна плата працівникам. На наполегливі вимоги селян виплатити належні їм кошти Піддубний відповідав, що об'єктивно не має можливості це зробити, оскільки значна частина коштів була витрачена ним на закупівлю необхідної сільськогосподарської техніки та реманенту, а гроші, що залишилися, він збирався використати для купівлі насіння для майбутньої посівної. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Дерипаско, на основі укладеного договору, була прийомною матір'ю для неповнолітніх Оксани та Павла. Отримавши від держави соціальну допомогу на утримання неповнолітніх дітей загальною сумою 23 616 грн., 4 564 грн. витратила на особисті потреби. Кошти були спрямовані на проведення ремонтних робіт у будинку, який не належав неповнолітнім дітям. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Модрич, являючись матір'ю малолітніх дітей 2012 та 2014 р. н., на протязі тривалого часу зловживала спиртними напоями, вела аморальний та паразитичний спосіб життя, за що притягувалась до адміністративної відповідальності. Догляд за дітьми вона не здійснювала, діти проживали у антисанітарних умовах, у будинку були зламані меблі, відсутні продукти харчування, засоби гігієни. У малолітнього Івана виявлено фізичний недорозвиток (дефіцит маси тіла на 35 %) та розлад поведінки та психіки.

Згідно комісійного висновку лікарів, таке захворювання обумовлено неналежними умовами проживання, неналежним доглядом та недостатнім харчуванням дитини. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Котюк знаходився у квартирі своєї знайомої Рущенко, де спільно з нею розпивав спиртні напої. Згодом Рущенко запропонувала йому сходити до Афанас'євої, яка була їй винна гроші. Прийшовши до Афанас'євої вони через закриті двері квартири розпочали з'ясовувати стосунки стосовно боргу та висловлюватись один до одного брутальною лайкою. Згодом Котюк ударивши ногою у двері квартири, вибив їх та разом з Рущенко зайшов до кухні, де на той час перебувала Афанас'єва із своїм малолітнім сином. Рущенко нанесла Афанас'євій декілька ударів кулаком у голову та область живота. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Бухгалтер Фонду страхування на випадок безробіття Гришко написала керівництву заяву на отримання відпустки у зв'язку із народженням дитини. Відповідний наказ було прийнято. Після народження дитини минуло 6 місяців, і Гришко вийшла на роботу, однак дізналася, що на її місце уже взято іншого працівника, а її переведено на посаду інспектора відділу кадрів. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Підприємець Мостепанюк, уникаючи сплати коштів у дохід держави, використовував найманих працівників, які працювали у нього водіями без укладення трудових договорів та їх реєстрації, а також без занесення відомостей про роботу до трудових книжок та без включення часу роботи працівників до їх трудового стажу. Окрім того, Мостепанюк виплату заробітної плати проводив без відображення у бухгалтерському обліку, необхідні обов'язкові відрахування в дохід держави із заробітної плати не здійснював. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Директор технікуму Герасимов на батьківських зборах учнів групи, що поступили на навчання за спеціальністю кухар-кондитер, запропонував сплатити кошти у сумі 1 000 грн. на благодійний рахунок на навчальні потреби за весь курс навчання. При цьому він повідомив, що сплата благодійної допомоги є обов'язковою, вищевказані кошти необхідні для проведення ремонтних робіт та покращення матеріальної бази у технікумі. На виконання вказівки директора впродовж 2019 року на розрахунковий рахунок благодійного фонду училища надійшло коштів в загальній сумі 22 500 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 9. Головний редактор газети «Народний Контроль» Семенів звернувся із інформаційним запитом до Прибилівської сільської ради. У ньому він просив надати копії усіх протоколів засідань постійних депутатських комісій сільської ради за 2019 рік, а також надати інформацію про перелік земельних ділянок у селі Прибилів, які знаходяться у оренді, відомості про умови договорів оренди та перелік всіх земельних ділянок, якими користуються фізичні та юридичні особи у відповідності до акту постійного користування. Однак у відповідь на запит жодної інформації, у тому числі шляхом надання

завіренох копій документів сільський голова Прибилова Ващенко йому не надав. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 10

Кримінальні правопорушення проти власності

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти власності», студенти повинні володіти інформацією про: способи і види заволодіння чужим майном; характеристики предметів кримінальних правопорушень проти власності; розрізняти моменти закінчення протиправного заволодіння чужим майном; судові тлумачення понять «житло», «інше приміщення», «сховище»; розмежовувати суміжні склади кримінальних правопорушень (наприклад, «Шахрайство» і «Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою», «Грабіж» і «Розбій»), бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти власності.
2. Крадіжка. Характеристика складу.
3. Грабіж. Характеристика складу.
4. Вимагання. Характеристика складу.
5. Шахрайство. Характеристика складу. Відмінність від заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою.
6. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Характеристика складу.
7. Умисне знищення або пошкодження майна. Характеристика складу.
8. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво. Характеристика складу.
9. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Характеристика некорисливих кримінальних правопорушень проти власності», «Кримінальні правопорушення проти власності у правових пам'ятках Української держави», «Предмет кримінальних правопорушень проти власності: аналіз питання», «Криптовалюта» як предмет кримінальних правопорушень проти власності».

Додаткові завдання

1. Знайдіть у розділі склади суміжних кримінальних правопорушень та проведіть їх розмежування.
2. Як визначається у кримінальному судочинстві неоподатковуваний мінімум доходів громадян?
3. Визначити ознаки майна, яке має особливу історичну, наукову, художню чи культурну цінність чи скарбу.

Перелік додаткової літератури

1. Куц В. М., Кириченко Ю. В. Кримінальна відповідальність за незаконне використання електричної або теплової енергії: Монографія. К.: Центр учбової літератури, 2010. 160 с.

2. Болдарь Г. Є., Каменський Д. В. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти власності: проблеми теорії та практики: Науково-практичний посібник. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 184 с.

3. Олійник П. В. Предмет злочинів проти власності: поняття, види, кримінально-правове значення. Х.: Право, 2011. 208 с.

4. Антонюк Н. О. Кримінально-правова охорона власності : навч. посіб. / Н. О. Антонюк; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 513 с.

5. Захарчук В. М. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво за кримінальним правом України [Текст] : монографія / Захарчук Віктор Миколайович ; Хмельниц. ун-т упр. та права. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2015. 213 с.

6. Дорохіна Ю. А. Злочини проти власності. Теоретико-правове дослідження [Текст]: монографія / Ю. А. Дорохіна; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 743 с.

7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: Злочини проти власності / За ред. М. І. Хавронюка. Київ : ВД «Дакор», 2017. 448 с.

8. Соловійова А. М. Кримінально-правова характеристика злочинів проти власності: порівняльно-правове дослідження : монографія. Вінниця, 2018. 429 с.

9. Клименко О. А. Шахрайство у сфері надання туристичних послуг в Україні: кримінально-правова характеристика та запобігання [Текст] : монографія / О. А. Клименко, А. В. Савченко ; Нац. акад. внутр. справ. Київ : АртЕк, 2018. 224 с.

10. Газдайка-Василишин, І. Б. Кримінально-правова охорона особи та власності в Україні [Текст] : навч. посіб. / І. Б. Газдайка-Василишин, А. О. Йосипів, М. В. Самарчук ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 239 с.

11. Шульга А. М.. Земельні ресурси України під охороною закону про кримінальну відповідальність [Текст] : монографія / А. М. Шульга ; Харків. нац. ун-т внутр. справ МВС України. Харків : Юрайт, 2019. 668 с.

12. Мовчан Р. О. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин: законодавство, доктрина, практика : монографія; передмова д-ра юрид. наук, проф., заслуженого діяча науки і техніки України О. О. Дудорова. Вінниця : ТОВ «Твори», 2020. 1152 с.

Заняття 11

Кримінальні правопорушення проти власності

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Гуляючи вечором, 16-річні Васін, Леміш та Бачкур і 13-річний Пашкевич з метою покататися відімкнули автомобіль ВАЗ-21099, який стояв на подвір'ї будинку, в якому проживали підлітки. При цьому вони зламали замки,

вибили одне бокове скло та пошкодили систему керування. Васін, який умів керувати машиною, сів за кермо. Внаслідок того, що на дорозі була ожеледиця, водій не впорався із керуванням і автомобіль врізався у дерево, отримавши при цьому серйозні механічні пошкодження кузова. Злякавшись скоєного, підлітки відігнали машину на місце її попередньої стоянки. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Кривоніс, знаходячись в гостях у своїх знайомих Мережкіних і скориставшись тим, що господарі вийшли до іншої кімнати, взяв з туалетного столика чоловічий годинник та золотий перстень, зав'язав їх у носову хустинку та викинув у вікно, що виходило на подвір'я. Він мав намір згодом їх забрати. Випадковий перехожий Марін, побачивши, що хтось викинув з вікна пакунок, підняв його та відніс додому. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Паливода, виходячи останнім із купе потяга, знайшов забутий кимось із пасажирів шкіряний дипломат. Паливода взяв дипломат, привіз його додому, відкрив та знайшов там ділові папери господарського товариства «Автосвіт», портмоне з особистими документами та грошима на суму 5640 гривень, мобільний телефон. Дипломат з діловими паперами він викинув у сміттєвий контейнер. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Паскіна одержала за кілька місяців пенсію, призначену їй за віком. Проте перевіркою було встановлено, що до пенсійного віку Паскіній не вистачає 4-ьох років. Документ про народження, який Паскіна подала у відділ соціального захисту населення, був виданий не їй, а старшій сестрі, яка через рік після народження померла. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Каменєв, який їхав у вагоні поїзду приміського сполучення, вийшов до тамбура перекурити. Згодом до тамбура зайшов Буряков, який став вимагати від Каменєва віддати йому гроші і годинник. Коли Каменєв відмовився виконати його вимогу та спробував повернутися назад до вагона, Буряков різким рухом здер з нього куртку, вихопив із внутрішньої кишені гаманець і потім, у процесі бійки, що зав'язалася між ними, виштовхнув Каменєва з потяга під укіс. Каменєв упав на купу піску та отримав легкі тілесні пошкодження. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Раніше судимий за вчинення крадіжок та грабежів Дикий шляхом підбору ключів проник до квартири Самохіна, де на той час знаходився його 5-річний син Іван. Дикий сказав малому, що він хороший знайомий його батьків та запропонував тому погратися у «магазин» (Іван – в ролі продавця, а Дикий – покупець). Хлопчик погодився і передав в якості «покупки» Дикому ювелірні вироби, гроші, шкіряне пальто і шубу (всього на суму 40 тис. гривень). Після чого Дикий з Іваном стали гратися у піжмурки, що дозволило злочинцеві непомітно залишити квартиру. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Кулик, дізнавшись від знайомої Н., що та була звалтована Єфимовим, порадив їй написати заяву про притягнення Єфимова до кримінальної відповідальності. З цією заявою Кулик і його знайомий Мальцев поїхали до Єфимова на роботу, де видали себе за працівників міліції, пред'явивши останньому посвідчення «червоного кольору», і заявили, що

проти нього порушено кримінальну справу, але якщо він заплатить 5 тис. грн., справу буде закрито. Злякавшись, Єфимов передав потрібну суму Кулику і Мальцеву. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Крамаров та Перебийніс, знаючи, що касир акціонерного товариства «Палада» повинен повертатися з міста із великою сумою грошей, домовилися напасти на нього та заволодіти грошима. Коли касир на мотоциклі під'їхав до селища, злочинці перегородили йому шлях і, погрожуючи макетом пістолета Макарова, висунули вимогу віддати гроші. Однак грошей у касира не виявилось, оскільки банк в той день виплати не проводив. Розізлившись, Крамаров та Перебийніс побили касира, заподіявши йому тілесні ушкодження середньої тяжкості. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 9. Після звільнення з виправної колонії Зорін, раніше судимий за розбій, ніде не працював. Він брав у громадян гроші нібито для придбання для них речей, але обіцянок не виконував і грошей не повертав. Так, Зорін отримав: від Юхименка – 2500 грн. на придбання лісоматеріалів, від Пасічника – 18000 грн. на придбання мотоцикла. При цьому Зорін показав Пасічнику заяву на ім'я посадової особи відповідної організації, на якій були розпорядчі резолюції про продаж у кредит мотоцикла «Урал». Підписи від імені посадових осіб зробив сам Зорін. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 10. Горлич, який був власником кафе «Смерічка», здійснив самовільне підключення до електромережі ПАТ «Прикарпаттяобленерго» та використовував належним чином не зареєстрований прилад обліку електроенергії. Цей факт було виявлено працівниками ПАТ «Прикарпаттяобленерго» під час перевірки закладу. Протягом року Горличем було незаконно спожито 198 897 кВт електроенергії, чим спричинено Івано-Франківському РЕМ ПАТ «Прикарпаттяобленерго» матеріальну шкоду на загальну суму 202 018 гривень. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 11. Теличко домовилася із Блохіним, що той, у одному з гаражів у районі автомобільної мийки «Алекс», проведе поточний ремонт її автомобіля марки «Мазда 3», а саме заміну заднього бампера. З цією метою вона передала йому гроші у сумі 1000 грн. та ключі від автомобіля. Однак протягом тривалого часу Блохін не ремонтував автомобіль, а використовував його у особистих цілях – їздив на ньому, зустрічався з друзями, забирав свою співмешканку з роботи і підвозив її додому. Автомобіль Блохін використовував без відома Теличко, а на її дзвінки відповідав, що ремонт триває, хоча сам навіть не знайшов гараж, де повинна була відбуватися сушка автомобіля після його покраски. 31.03.2010 р. Блохін, не впоравшись із керуванням, пошкодив вказаний автомобіль, чим спричинив Теличко матеріальну шкоду на суму 66 657 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 12. Голова кооперативу «Юріївка» Клепач звернувся до Ялтинської селищної ради та отримав дозвіл на розробку проекту відводу земельної ділянки під розміщення човникових гаражів кооперативу «Юріївка». Отримавши вказане рішення ради, голова кооперативу прийняв заходи щодо зайняття земельної ділянки площею 0,1580 га, яка належить Ялтинській

селищній раді. Не оформивши належним чином документацію на право користування цією ділянкою, Клепач повідомив членам кооперативу про отримане кооперативом право на землю та вказав їм місце для розташування човникових гаражів, надавши тим самим дозвіл на їх розміщення. При цьому він достовірно знав, що вказана земельна ділянка розташована у пляжній зоні прибрежної захисної смуги, яка входить у зону санітарної охорони моря. У подальшому члени кооперативу встановили та побудували на вказаних місцях човникові гаражі. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 13. Носов, знаходячись у кафе «Райдуга», яке розташовано в парку імені Богдана Хмельницького в м. Кривому Розі, з планшетної сумки, яка знаходилась на стільці в приміщенні кафе, таємно викрав Samsung GT-P5100 TSA, що належав Рудницькому. Після чого, Носов з викраденим майном з місця скоєння кримінального правопорушення зник. В цей же день, Носов передав планшет раніше знайомому Кропельницькому, повідомивши при цьому, як він його здобув. Кропельницький відніс зазначений планшет до ломбарду «Скарбниця», за що отримав грошові кошти у сумі 1845 грн., які витратив на власні потреби. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 12

Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності», студенти повинні: володіти інформацією про способи вчинення контрабанди; знати перелік видів господарської діяльності, які підлягають обов'язковому ліцензуванню та види господарської діяльності, щодо заняття якими існує спеціальна заборона з боку державних органів; бути готовими дати інформацію про поняття акцизного збору та види підакцизних товарів; вміти охарактеризувати об'єктивні і суб'єктивні ознаки основних складів кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття і загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

2. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збуту підроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів. Характеристика складу.

3. Контрабанда. Характеристика складу.

4. Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей. Характеристика складу.

5. Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. Характеристика складу.

6. Протидія законній господарській діяльності. Характеристика складу.

7. Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації. Характеристика складу.

8. Ухилення від сплати податків, зборів, (обов'язкових платежів). Характеристика складу.

9. Шахрайство з фінансовими ресурсами. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Підакцизні товари як предмет кримінального правопорушення, передбаченого ст.204 КК України», «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом», «Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності, закріплені у Розділі VII КК України».

Додаткові завдання

1. Проаналізувати положення Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор». 2. Навести різновиди азартних/неазартних ігор згідно умов чинного законодавства. 3. Наведіть приклади кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, які вчиняються спеціальними суб'єктами. 4. Наведіть приклади суміжних складів кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності та господарських правопорушень, які тягнуть за собою адміністративну відповідальність. 5. У чому відмінність між господарською та підприємницькою діяльністю?

Перелік додаткової літератури

1. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (міжнародний та вітчизняний досвід) [Текст] : монографія / [М. О. Свірін та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України М. Г. Вербенського] ; М-во внутр. справ України, Держ. НДІ. Київ ; Вінниця : Нілан, 2017. 163 с.

2. Озерський І. В. Кримінально-правова характеристика марок акцизного податку, контрольних марок і голографічних захисних елементів як предметів злочинів у сфері господарської діяльності [Текст] : монографія / І. В. Озерський, І. О. Бердиченко ; Київ. ін-т бізнесу та технологій. Київ : Копі-Центр ; Полтава, 2017. 201 с.

3. Користін О. Є. Протидія відмиванню коштів. Кримінологічні, кримінально-правові, кримінально-процесуальні та криміналістичні засади в Україні [Текст] : монографія / О. Є. Користін, Ю. М. Павлютін ; Держ. НДІ МВС України, Всеукр. асоц. науковців та фахівців у сфері оператив.-розшук. діяльності. Одеса : Фенікс, 2017. 353 с.

4. Кваліфікація окремих злочинів у сфері економіки [Текст] : практ. посіб. / [Бабанін С. В. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Шаблістого ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : Біла К. О. [вид.], 2018. 123 с.

5. Протидія правопорушенням у сфері виробництва та обігу підакцизних товарів [Текст] : навч. посіб. / [С. В. Білан та ін.] ; Держ. фіск. служба України, Голов. операт. упр. ДФС України, Ун-т Держ. фіск. служби України. Ірпінь : Гельветика, 2019. 386 с.

6. Топчій В. В. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності [Текст] : [навч. посіб.] / Топчій В. В., Дідківська Г. В., Мудряк Т. О. ; Держ. фіск. служба України [та ін.]. Вінниця : Твори, 2019. 319 с.

7. Клочко А. М. Теоретико-прикладні засади протидії злочинам у сфері банківської діяльності в Україні [Текст] : монографія / А. М. Клочко ; Сум. нац. аграр. ун-т. Суми : Щербина І. В., 2019. 475 с.

8. Піддубна Д. С. Аграрне рейдерство як чинник порушення права приватної власності та права здійснення господарської діяльності в Україні [Текст] : монографія / Д. С. Піддубна, В. М. Бесчастний ; Донец. юрид. ін-т. Київ : Дакор, 2020. 607 с

9. Куц В. М. Незаконне поводження з аналогами підакцизних товарів (кримінально-правові аспекти) [Текст] : монографія / В. М. Куц, О. П. Мамотенко. Київ : Норма права, 2020. 199 с.

10. Рогатинська Н. З. Злочинність у митній сфері: кримінально-правова та кримінологічна характеристика [Текст] : монографія / Н. З. Рогатинська ; Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 393 с.

11. Каменський Д. В. Відповідальність за економічні злочини у Сполучених Штатах Америки та Україні : порівняльно-правове дослідження : монографія / Д. В. Каменський. Київ : Дакор, 2020. 1127 с.

Заняття 13

Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Казмирчук отримав у спадок від свого діда старовинну книгу, видану орієнтовно у 18 столітті, ззовні схожу на Євангеліє, яку зберігав у себе вдома за місцем проживання. Маючи умисел на її продаж за кордоном, він приховав її у подвійному дні власної дорожньої сумки. Слідуючи в пішому порядку з України до Республіки Білорусь через митний пост «Городище» Рівненської митниці ДМС України, Казмирчук спробував перетнути митний кордон України та потрапити на територію Республіки Білорусь. Однак, у ході проведення прикордонно-митного контролю у Казмирчука старовинна книга була виявлена та вилучена працівниками Управління СБ України в Рівненській області. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Пахолік тримав у орендованому приміщенні гральні автомати, які взяв на зберігання у знайомого. У зв'язку з тяжким матеріальним становищем та необхідністю здійснювати оплату орендованого приміщення, на прохання Пахоліка йому відремонтували гральні апарати і він став надавати послуги у сфері грального бізнесу, в тому числі найняв обслуговуючий персонал. Працівниками поліції у приміщенні Пахоліка було виявлено та вилучено 15 гральних автоматів, 55 електронних ключів, за допомогою яких

можливе проведення азартних ігор, прийняття ставок та отримання грошового виграшу; а також грошові кошти у сумі 24 343 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Маркін, будучи підприємцем та орендуючи приміщення для магазину з продажі продовольчих товарів, негативно ставився до свого конкурента – підприємця Рикуну. Рикун також займався роздрібною торгівлею, однак справи у нього йшли успішніше. Маркін, разом із своїм товаришем Гнатюком, стали погрожувати насильством Рикуну та членам його сім'ї, вимагаючи припинення Рикуну торгівлі. При цьому вони перекрили під'їзд автотранспорту до магазину та вхідні двері на другий поверх магазину, не допускаючи до магазину Рикуну, його близький родичів та покупців протягом тривалого часу. У результаті протиправної поведінки приватному підприємцю Рикуну було спричинено матеріальну шкоду на суму 16 170 гривень. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Ломей, будучи одноособово засновником ПП «Харвест» та призначеним згідно наказу на посаду директора, відобразив у бухгалтерському та податковому обліку ПП «Харвест» взаємовідносини із ТОВ «Радамант груп», достовірно знаючи при цьому, що товариство фактично не буде поставляти товарно-матеріальні цінності та надавати послуги. Зокрема, він включив до складу податкового кредиту по податку на додану вартість очолюваного ним підприємства податкові накладні на загальну суму 4 054 900 грн. У подальшому він підробив податкові декларації з податку на додану вартість протягом одного звітного року, і посвідчив їх офіційно. Зазначені декларації подавалися до органів ДПІ. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Ващук, перебуваючи на робочому місці у приміщенні каси відділення ПАТ «Укрсоцбанк», використовуючи комп'ютерне обладнання, склала у електронному вигляді «Заяву на видачу готівки» від імені клієнта банку Панасюка, до якої внесла неправдиві відомості, а саме: щодо звернення Панасюка до ПАТ «Укрсоцбанк» про зняття з власного банківського рахунку грошових коштів у розмірі 12 000,00 грн. Дану заяву вона роздрукувала і здійснила підпис від імені Панасюка та особистий підпис як касира-економіста, чим засвідчила документ. Використовуючи його, Ващук отримала вільний доступ до банківського рахунку Панасюка, у результаті чого особисто здійснила зняття грошових коштів у сумі 12 000,00 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Онищук, з метою подальшого перепродажу та отримання прибутку від реалізації алкогольних напоїв, придбав Пилипчука 10 000 літрів етилового спирту. Керуючи вантажним автомобілем «Рено-6340», Онищук перевіз спирт до м. Сміла Черкаської області, де по вул. 60 років СРСР біля приміщення бару «Імперія», збув його Назаруку за 265 000 грн., після чого був затриманий працівниками правоохоронних органів. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Голова правління-директор ВАТ «Чернігівський цукровий завод» Черниш організував на підприємстві складання, заповнення та видачу до

банківської установи платіжних документів щодо одержання коштів готівкою з банківських рахунків заводу на оплату праці працівникам, з призначенням платежу «на господарські витрати». При цьому він увів у оману працівників банківської установи, які повинні приймати від страхувальників платіжні документи на видачу коштів для виплат заробітної плати та здійснювати видачу зазначених коштів лише за умови одночасного подання страхувальником платіжних документів про перерахування коштів для сплати відповідних сум страхових внесків до Пенсійного фонду. Отримані кошти фактично видавалися працівникам підприємства у вигляді заробітної плати згідно відомостей, а платіжні документи на одночасну сплату страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування не складались, відповідні суми страхових внесків не перераховувались та не сплачувались. Такого роду дії призвели до несплати товариством страхових внесків на суму 2 515 102,21 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Чумаченко на території свого домоволодіння систематично здійснював операції з металобрухтом чорного металу, шляхом прийняття його від населення, розраховуючись готівкою з наступним його зберіганням та з метою подальшого перепродажу за вищою ціною і отримання прибутку. Під час огляду подвір'я будинковолодіння Чумаченко працівниками поліції було виявлено та вилучено лом чорного металу в кількості 145 кг та вантажні ваги. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 9. Рокотова не мала постійного місця праці та перебувала у скрутному фінансовому становищі. Знаючи порядок та умови кредитування в банку, переслідуючи мету одержання банківського кредиту, надала банківським працівникам копію паспорта та ідентифікаційного коду своєї свекрухи і зробила від її імені заявку на оформлення кредитних договорів, які власноручно підписала. Через декілька днів, перебуваючи у місці видачі кредитів «Платимум Банк», без участі та згоди своєї свекрухи уклала від її імені кредитні договори з обслуговування кредитної картки і страхування життя позичальника, після чого отримала кошти ПАТ «Платимум БАНК» на загальну суму 10 326,78 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 10. Паньків, будучи директором ТОВ «ЛЮКС ОЙЛ», дізнався про можливість придбання через мережу Інтернет великої партії не сертифікованого пального за цінами, суттєво нижчими за ті, що склались на території України на аналогічну продукцію. За допомогою засобів мобільного та Інтернет зв'язку, він замовив у ТОВ «Труборембуд» згідно договору поставки та видаткових накладних бензин маркування А-92 у кількості 3091 літрів та бензин маркування А-95 у кількості 2918 літрів. Доставка палива здійснювалась на кінцевий пункт призначення територію АЗС ТОВ «ЛЮКС ОЙЛ». Після надходження палива, воно було реалізоване через касові апарати на АЗС, на суму 390 500 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 11. Мацьків, будучи засновником та головою селянського (фермерського) господарства «Світанок», у порушення вимог чинного законодавства включив до його складу своїх дружину та брата, тим самим

умисно змінивши правовий статус майна – земель, наданих йому на праві постійного користування, для ведення селянського (фермерського) господарства. На підставі змін до статуту головою РДА було видане розпорядження про розпаювання земель СФГ «Світанок», внаслідок чого, родичами Мацьківа незаконно отримано державні акти на право власності на земельні ділянки (дружиною – площею 5,23 га пашні та 3,066 га пасовиськ вартістю 55 314 грн., братом – площею 8,8 га пашні та 3,66 га пасовиськ вартістю 55 314 грн.). Після отримання зазначених актів, дружина та брат Мацьківа передали їх голові СФГ «Світанок» з метою забезпечення можливості розпоряджатися отриманими земельними ділянками та використовувати їх у діяльності підприємства. Земельні ділянки використовувалися у господарській діяльності господарства з метою вирощування сільськогосподарських культур та отримання прибутку. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 14

Кримінальні правопорушення проти довкілля

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти довкілля», студенти повинні: знати, що таке екологічна безпека та які способи її порушення є кримінально-караними; володіти інформацією про географічно-просторові поняття «земля», «надра» і «корисні копалини», «атмосферне повітря», «водні об'єкти», які виступають в якості предметів кримінальних правопорушень проти довкілля; вміти давати розгорнуту характеристику способів виконання об'єктивної сторони складів кримінальних правопорушень цієї групи: «забруднення», «псування», «виснаження», «знищення»; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття і загальна характеристика кримінальних правопорушень проти довкілля.
2. Забруднення або псування земель. Характеристика складу.
3. Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель. Характеристика складу.
4. Забруднення атмосферного повітря. Характеристика складу.
5. Знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу. Характеристика складу.
6. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу. Характеристика складу.
7. Незаконне полювання. Характеристика складу.
8. Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Родовий об'єкт кримінальних правопорушень проти довкілля: проблеми визначення», «Наслідки вчинення кримінальних правопорушень проти навколишнього природного середовища: кримінально-правовий аналіз».

Додаткові завдання

1. Здійснить вибірку основних нормативно-правових актів, що регламентують відносини у сфері охорони довкілля в Україні? 2. За якими критеріями проводиться відмежування кримінальних правопорушень проти довкілля від суміжних адміністративних правопорушень?

Перелік додаткової літератури

1. Матвійчук В. К. Теоретичні та прикладні проблеми кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища: Монографія. К.: Національна академія управління, 2011. 368 с.

2. Шульга А. М. Злочини проти довкілля. Питання кваліфікації: науково-практичне видання / А.М. Шульга. Х. : НікаНова, 2012. 192 с.

3. Злочини проти довкілля: кримінально-правова характеристика [Текст] : практич. посіб. / [О. О. Дудоров та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України О. О. Дудорова ; Луган. держ. ун-т внутр. справ. ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2014. 615 с.

4. Дудоров О. О. Кримінальна відповідальність за незаконне видобування корисних копалин в Україні [Текст] : монографія / О. О. Дудоров, М. В. Комарницький, Д. О. Калмиков ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. О. О. Дудорова, д-ра юрид. наук, проф. В. М. Комарницького ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Суми : РВВ ДЛУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2016. 566 с.

5. Юридична відповідальність за порушення природоресурсного законодавства України [Текст] : монографія / [О. Б. Німко та ін.] ; під заг. ред. канд. юрид. наук, доц. Німко О. Б. ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Житомир. нац. агрокол. ун-т, 2016. 207 с.

6. Дудоров О. О. Кримінально-правова кваліфікація незаконної порубки лісу [Текст] : практич. посіб. / О. О. Дудоров, Є. О. Письменський ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Северодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2017. 212 с.

7. Турлова Ю. А. Кримінально-правовий вплив на екологічну злочинність [Текст] : монографія / Ю. А. Турлова ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ : Знання України, 2017. 155 с.

8. Турлова Ю. А. Екологічна злочинність в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади протидії [Текст] : монографія / Ю. А. Турлова ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ : Знання України, 2018. 459 с.

9. Крайник Г. С. Кримінальна відповідальність за забруднення або псування земель в Україні [Текст] : монографія / Крайник Г. С. ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 203 с.

10. Берднік І. В. Кримінально-правова охорона водних ресурсів: теоретичні та прикладні засади [Текст] : монографія / І. В. Берднік ; Чернігів. нац. технол. ун-т, Юрид. ф-т. Київ : Дакор, 2019. 532 с.

Заняття 15

Кримінальні правопорушення проти довкілля

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Шамрай, Лозовий та Марків вирушили у турпохід. Заночувавши на території заповідника, вони запалили вогнище із сухих гілок, яке підтримували за рахунок зрубаних ними кількох невеликих дерев – сосон і ялинок. Зранку Шамрай, виконуючи доручення товаришів перед продовженням походу загасити тліюче багаття, недбало до цього поставився. Кілька вуглинок, що залишилися непогашеними, розгорілися, спричинивши пожежу, внаслідок якої вогнем було знищено близько 30 га заповідного лісу. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Пилипчук досяг усної домовленості із директором ТОВ «Південний термінал» про оплатну передачу останньому морського піску для потреб підприємства. До реалізації задуманого він залучив підлеглого йому по роботі тракториста Мачко, який вважав вказівки Пилипчука законними, а також водія Гаркавого – працівника ТОВ «Південний термінал». Пилипчук, використовуючи послуги вказаних працівників та відповідну техніку (трактор К-702, автомобіль КРАЗ), організував забір морського піску об'ємом 18,6 м³ на земельній ділянці вздовж побережжя Азовського моря між селами Генгорка та Кудрявцево та подальшу його погрузку і вивезення з вказаної території. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Панов під час відпустки приїхав до свого знайомого Рубіна, який проживав недалеко від лиману. Уночі Панов виїжджав на лиман та займався ловом риби сіткою, використовуючи наданого йому Рубіним моторного човна. Виловлену рибу він відвозив мотоциклом Рубіна до господарства останнього, де засолював у бочках. Усього він упіймав і засолив 140 кг риби цінних порід. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Кузьо в урочищі «Грабівник» на території Нижньоберезівського лісництва, використовуючи власну бензопилу, вчинив рубку 12 дерев породи сосна звичайна. Зазначену деревину шляхом трелювання конем, Кузьо транспортував у с. Текуча та реалізував, за попередньо досягнутою домовленістю, Пильчуку. Внаслідок рубки дерев державі в особі РП «Райагроліс» було завдано шкоди у розмірі 26 211 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Калинчук пішов на полювання дикого кабана в урочище «Квасний», неподалік від свого місця проживання. У лісі встановив декілька саморобних петель, які виготовив з металевих тросів, після чого, в одну з петель впав дикий кабан. Кабана Калинчук добив обухом сокири, розробивши тушу, а м'ясо та шкіру привласнив та зберігав за місцем проживання. Районному товариству мисливців та рибалок у результаті дій Калинчука була

завдано матеріальну шкоду на суму 10 000 гривень. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Єгерями Косівського державного лісового господарства був затриманий мисливець Качур, який без ліцензії вчинив відстріл 4-ьох лосів. В процесі розслідування було встановлено, що у полюванні також брали участь Копитов та Іванишак, які не мали мисливських посвідчень та ліцензій, однак їх постріли виявилися невдалими. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Підприємства газобензинового комплексу, розташовані в одній з областей України, були введені в експлуатацію без досконалих очисних споруд. Не дивлячись на усні та письмові запевнення керівництва комплексу, директора Мамалиги та головного інженера Піщенко, вони протягом 5-ти років працювали із незадовільною очисткою. Розміри щоденних викидів до атмосфери у 80-100 разів перевищували гранично допустимі норми забруднення, в результаті чого понад 40% населення області стали страждати на різноманітні захворювання дихальних шляхів. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 16

Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки», студенти повинні: знати, що таке громадська безпека та які її складові елементи взяті державою під кримінально-правову охорону; володіти інформацією про сутнісно-структурні ознаки злочинної організації, злочинної спільноти, організованої злочинної групи (банди); вміти давати розгорнуту характеристику тероризму та злочинам терористичної спрямованості; знати, які предмети відносяться до вогнепальної зброї, холодної зброї, бойових припасів, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.

2. Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній. Характеристика складу.

3. Організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці). Характеристика складу.

4. Бандитизм. Характеристика складу.

5. Терористичний акт. Характеристика складу.

6. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Характеристика складу.

7. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Характеристика складу.

8. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки. Характеристика складу.

9. Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Кримінально-правова характеристика бандитизму», «Злочини терористичної спрямованості за КК України», «Кримінально-правова відповідальність за незаконне поводження із зброєю», «Кримінально-правова охорона об'єктів житлово-комунального господарства», «Організовані форми злочинної поведінки у Розділі IX КК України».

Додаткові завдання

1. Наведіть приклади кримінальних правопорушень проти громадської безпеки із формальним, матеріальним, усіченим складами. 2. Назвіть міжнародно-правові акти, які передбачають відповідальність за фінансування тероризму.

Перелік додаткової літератури

1. Протидія терористичній діяльності: кримінально-правові, кримінологічні та криміналістичні аспекти [Текст] : монографія / [Бантишев О. Ф. та ін. ; за заг. наук. ред. О. В. Шамара]. Київ : АртЕк, 2016. 448 с.

2. Серeda В. В. Тероризм: кримінологічна детермінація і кримінально-правова протидія [Текст] : монографія / В. В. Серeda, І. Р. Серкевич ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 187 с.

3. Леонов Б. Д. Запобігання тероризму: кримінологічний аспект [Текст] : монографія / Б. Д. Леонов. Київ : АртЕк, 2016. 434 с.

4. Мовчан Р. О. Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства [Текст] : монографія / Мовчан Р. О., Незнайко С. В. ; Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця : Нілан, 2018. 220 с.

5. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них [Текст] : монографія / А. А. Вознюк ; Нац. акад. внутр. справ. Київ : Маслаков, 2018.

6. Данильченко Ю. Б. Тероризм: феномен, детермінація, протидія [Текст] : [монографія] / Ю. Б. Данильченко. Харків : Золота миля, 2018. 478 с.

7. Голубош В. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої (статті 262, 263, 263-1, 264 КК України) [Текст] : монографія / Голубош Володимир Валентинович ; Нац. акад. внутр. справ, Київ. ін-т інтелект. власності та права Нац. ун-ту «Одес. юрид. акад.», Голов. упр. Нац. поліції в Івано-Франків. обл. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 339 с.

8. Гаврилова К. Ю. Кримінальна відповідальність за порушення правил техногенної безпеки [Текст] : монографія / К. Ю. Гаврилова. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 123 с.

Заняття 17

Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Печкін, Столяров та Марін ретельно підготувалися до нападу на касу машинобудівного заводу: розробили план, вивчили об'єкт нападу та розподілили ролі, добули зброю (два фінські ножі та обріз мисливської рушниці). У процесі готування нападу до них приєднався Фомін, який погодився за гроші надати машину брата. Через деякий час Печкін, Столяров та Марін, під'їхавши на автомобілі до прохідної заводууправління, проникли у приміщення і, погрожуючи зброєю, викрали з каси 172 тис. грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Тарасенко, який працював столяром у загальноосвітній школі, придбав у невідомої особи гранату РГД-5. Наступного дня він закрив на ключ двері роздягальні, в якій знаходилися учні 1-го класу і, погрожуючи підірвати гранату, став вимагати у адміністрації школи виплатити заборговану йому заробітну плату. Після переговорів з директором школи Тарасенко столяр звільнив дітей і здався працівникам поліції. Встановлено, що Тарасенко не отримував заробітну плату протягом 4-ьох місяців, у зв'язку з чим не зміг забезпечити продуктами харчування свою непрацездатну дружину та малолітніх дітей. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Отримавши незадовільну оцінку на екзамені та образившись на викладача, студент 2-го курсу фінансового інституту Плотніков зателефонував у відділення міліції та повідомив, що у приміщенні інституту встановлено вибуховий пристрій. В зв'язку із отриманим повідомленням з навчального корпусу інституту було евакуйовано людей, які там знаходилися, а заняття скасовано, однак вибуховий пристрій так і не було знайдено. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Бобрін, Джміль та Васнецов створили групу, яка займалася розбійними нападами на квартири громадян. У розпорядженні групи був автомобіль, портативні радіостанції, пістолет системи «Вальтер», холодна зброя та балончики з нервово-паралітичним газом. У ході нападів Бобрін, Джміль та Васнецов вчинили одне вбивство. При затриманні працівниками поліції членів групи, останніми було вчинено опір з використанням холодної зброї. Пістолет не використовувався, оскільки виявився непридатним для проведення стрільби, про що було відомо всім співучасникам. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. На спеціальній площадці, яка належала шахті «Червоноармійська», знищувались вибухові речовини, у яких закінчилися терміни зберігання. Через порушення встановленого порядку поводження з такого роду матеріалами стався вибух, в результаті якого загинуло двоє

робітників та серйозно пошкоджено виробничий корпус. Начальник участку Верховцев при проведенні вибухових робіт особисто ними не керував, порушуючи при цьому вимоги інструкцій. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Група мисливців після полювання поверталася додому вантажним автомобілем. Коли машина забуксувала, мисливці, залишивши свої рушниці, вилізли з кузова, щоб її виштовхнути. У момент розкачки машини стався постріл, яким було смертельно поранено одного із мисливців. Вистрелила рушниця Гончарова, який пояснив, що залишив зброю зарядженою, але на запобіжнику. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Капустін під час сварки у себе вдома з родичем Пилипчиком схопив фінського ножа, який зберігав після смерті батька, наздогнав Пилипчика у коридорі і вдарив його ножем у плече, заподіявши середньої тяжкості тілесне ушкодження. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Лейтенант поліції Гарасько був призначений відповідальним за зберігання, облік і видачу вогнепальної зброї, боєприпасів до неї та холодної зброї, що визнані речовими доказами у кримінальних справах. Він отримав від слідчого Бузукіна для подальшого зберігання та обліку зброю, а саме: пістолет моделі «ПГШ-790 Шмайсер», калібру 9 мм., а також багатозарядну рушницю фірми «Magnum» 12 калібру. Привласнивши зброю та отримавши можливість нею розпоряджатися, з метою наживи, у приміщенні службового кабінету раніше йому знайомого дільничного інспектора поліції молодшого лейтенанта Труханова продав йому за 500 гривень пістолет «ПГШ-790 «Шмайсер» та за 2750 грн. рушницю фірми «Magnum». Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 9. Гаврилків, перебуваючи у зв'язку з виконанням трудових обов'язків в районі третьої черги Чорнобильської АЕС на території зони відчуження, виявив відрізки труб з нержавіючої сталі та мідних дротів загальною вагою 52 кг. Їх він склав у поліетиленові пакети та сховав у багажному відділенні службового мікроавтобуса марки «Мерседес», з тим, щоб вивезти за межі зони відчуження та продати у пункті приймання металобрухту. Однак при виїзді за межі 10-км зони відчуження на контрольно-перепускному пункті під час перевірки працівниками поліції мікроавтобуса, відрізки труб та фрагменти кольорових металів були виявлені та вилучені. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Заняття 18

Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва», студенти повинні: знати родовий об'єкт кримінальних правопорушень Розділу X; складові елементи безпеки виробництва, узяті державою під кримінально-правову охорону; володіти інформацією про види кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва у кримінально-правовій теорії; ознаки потерпілих від цих кримінальних правопорушень;

ознаки суб'єктів їх вчинення; уміти давати розгорнуту характеристику об'єктивним та суб'єктивним ознакам складів кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.

2. Порушення вимог законодавства про охорону праці. Характеристика складу.

3. Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. Характеристика складу.

4. Порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах. Характеристика складу.

5. Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки. Характеристика складу.

6. Порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Причинний зв'язок у кримінальних правопорушеннях проти безпеки виробництва», «Кримінальне законодавство держав континентальної Європи у питаннях охорони належних умов праці».

Додаткові завдання

Наведіть приклади кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва, норми про які співвідносяться як загальні та спеціальні норми.

Перелік додаткової літератури

1. Мельник П. В. Ризики професій в соціально-практичній, економічній, кримінально-правовій та кримінологічній доктрині охорони праці [Текст] : монографія / П. В. Мельник ; Держ. податк. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2011. 416 с.

2. Осадчий В. І. Злочини проти безпеки виробництва [Текст] : [монографія] / В. І. Осадчий. К. : Інтерсервіс, 2012. 59 с.

2. Борисов В. І. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою [Текст] : монографія / В. І. Борисов, Г. С. Крайник ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х. : Юрайт, 2012. 302, [1] с.

3. Юрчишин В. М. Розслідування порушень правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою [Текст] : монографія / Юрчишин В. М., Панчишин М. Я. ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», Чернів. ін-т Міжнар. гуманітар. ун-ту. Чернівці : Технодрук, 2019. 171 с.

Заняття 19

Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Ханенко, працюючи прорабом будівельного управління, не забезпечив при будівництві житлового будинку огороження отвору у перекритті над сходовою кліткою, в результаті чого штукатур Миронів, провалившись у цей отвір, упав на підлогу підвального поверху. Від отриманих травм Миронів, не приходячи до свідомості, помер. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Бригада монтажників робила заміну опор контактної мережі на залізниці. За інструкцією, про виконувану роботу необхідно було доповісти черговому диспетчеру. Не зробивши цього, прораб дільниці Михась дав вказівку зростити дроти і закріпити їх на опорах до ізоляторів. З'єднуючи дроти без гумових рукавиць, яких не виявилось у бригаді, монтер Буровій був смертельно уражений струмом. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Працівники комунального підприємства Гапоненко, Жураковський і Овсієнко проводили роботи по усуненню прориву теплотраси на одній із вулиць міста, для чого ними була задіяна спеціальна техніка. Після того, як екскаваторник Жураковський викопав котлован у місці прориву, туди спустилися Гапоненко і Овсієнко для оцінки пошкоджень. Через те, що стінки котловану не були завчасно укріплені, стався зсув ґрунту і людей засипало землею. По дорозі до лікарні один з них, Гапоненко, помер. Майстер Терешкун, який повинен був бути присутнім під час проведення робіт, відлучився по своїм особистим справам. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Працюючи машиністом вугільного комбайна, Гамалюк вивчав Правила безпеки у вугільних і сланцевих шахтах, проходив відповідний інструктаж. Однак, на порушення цих правил він проніс у шахту пачку цигарок і під час робіт з демонтажу комбайна запалив. Його дії припинив заступник головного інженера з техніки безпеки Коновалов. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Після того, як прохідники Гарасимович і Кантемир підготували забій до підризу (закріпили забій, пробурили шпури, зарядили їх, змонтували підризний ланцюг), майстер-підризник Холодій підключив кінці вибухового ланцюга до вибухової машини, щоб перевірити цілісність ланцюга та його опір, але помилково включив машину на вибух. У результаті було травмовано Гарасимовича і Кантемира (тяжкі тілесні ушкодження) і самого Холодія (середньої тяжкості тілесні ушкодження). Своїми діями Холодій допустив порушення Інструкції з безпечних методів робіт для майстра-підризника. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Начальник Новомосковського району електричних мереж ВАТ «Енергопостачальна компанія «Дніпрообленерго» Пукіш дав вказівку виконати роботи по відключенню побутових споживачів, які мають заборгованість за використану електроенергію. Для виконання цих робіт було створено бригаду у складі: керівника робіт – майстра Сафонова, електромонтера з обслуговування

розподільчих мереж Васіва та водія спецмеханізму Чижова. Васів тільки недавно був прийнятий на посаду і мав перерву у роботі понад 6 місяців. На момент включення його до складу бригади, він не пройшов належного навчання та перевірки знань з охорони праці, однак був допущений до виконання трудових обов'язків. При виконанні робіт з відключення від електроенергії побутових споживачів, які мають заборгованість за використану електроенергію, Васів був смертельно уражений струмом. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Пасека, будучи майстром-підривною дільниці утилізації боєприпасів, організував роботи по підготовці артилерійських снарядів до випалювання. На власний розсуд, розуміючи, що Качмар та Пуговкін являються лише транспортувальниками і не мають відповідних навичок поводження з вибуховими речовинами надав розпорядження останнім проводити роботи по підготовці артилерійських снарядів до випалювання. А саме: розкласти артилерійські снаряди на залізобетонні плити випалювального майданчика, видалити картонні прокладки та підвести до кожного снаряду порохову доріжку, при цьому особисто на майданчик не вийшов та не здійснив безпосереднього контролю за виконуваними роботами. В результаті чого, при проведенні робіт по підготовці артилерійських снарядів до випалювання стався вибух, Качмару завдано тяжкі тілесні ушкодження, а Пуговкіну – тілесні ушкодження середнього ступеню тяжкості. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 20

Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту», студенти повинні: родовий об'єкт злочинів Розділу XI; складові елементи безпеки руху та експлуатації транспорту, узяті державою під кримінально-правову охорону; володіти інформацією про види кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту, які розрізняють у кримінально-правовій теорії; ознаки, якими повинен володіти суб'єкт цієї групи кримінальних правопорушень, ознаки потерпілих осіб; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.
2. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту. Характеристика складу.
3. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів. Характеристика складу.

4. Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства. Характеристика складу.

5. Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда. Характеристика складу.

6. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Характеристика складу.

7. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації. Характеристика складу.

8. Незаконне заволодіння транспортним засобом. Характеристика складу.

9. Порушення чинних на транспорті правил. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Кримінально-правова характеристика порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами», «Кримінально-правова характеристика незаконного заволодіння транспортним засобом».

Додаткові завдання

1. Наведіть приклади кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту, які вчиняються через бездіяльність. 2. Змодельуйте декілька ситуацій вчинення кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту. 3. Здійсніть аналіз постанови КМ України «Про Правила дорожнього руху». 4. Розкрийте відмінності між правилами безпеки руху та правилами експлуатації транспорту. 5. Наведіть ознаки транспортних засобів, зазначених у примітці до ст.286 КК України.

Перелік додаткової літератури

1. Іванов Ю. Ф. Незаконне заволодіння транспортним засобом: кримінально-правовий та кримінологічний аспекти: Практ. посіб. К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. 108 с.

2. Котовенко О. М. Кримінальна відповідальність за пошкодження об'єктів магістральних нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів: Монографія. Х.: Консум, 2004. 136 с.

3. Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: Монографія. Дніпропетровськ: Юрид. акад. Мін-ва внутр. справ, 2004. 380 с.

4. Осадчий В. І. Злочини проти безпеки та експлуатації транспорту: Монографія. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2011. 151 с.

5. Щупаківський Р. В. Кримінальна відповідальність за незаконне заволодіння чужим транспортним засобом: Монографія. К.: Атіка, 2007. 160 с.

6. Злочини і адміністративні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту [Текст] : офіц. вид. / за ред. П. П. Пилипчука. Київ : Істина, 2011. 416 с.

7. Віскунов В. В. Кримінальна відповідальність за знищення, підробку або заміну номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу [Текст] : монографія /

В. В. Віскунов ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2013. 222 с.

8. Романюк Б. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту [Текст] : навч.-практ. посіб.-комент. / Романюк Б. В., Бантишев О. Ф. ; [наук. ред. М. В. Костицький]. Київ : Крок, 2015. 201 с.

9. Мисливий В. А. Кримінальна відповідальність за порушення чинних на транспорті правил [Текст] : монографія / В. А. Мисливий, С. В. Бабанін ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : Ліра ЛТД, 2017. 191 с.

Заняття 21

Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. 14-річний Варивода, 15-річний Мисько та 16-річний Ковбаса прогулювали шкільні уроки в районі тролейбусного депо, біля якого знаходилася залізнична колія. Ковбаса задля розваги запропонував своїм товаришам пошкодити семафори чи перевести залізничну стрілку. Знявши скло із семафорів, вони спробували перевести механізм залізничної стрілки, однак їм це не вдалося. Ввечері, при проходженні потягу Івано-Франківськ - Київ, машиніст Івасенко завчасно не помітив забороняючого сигналу та, продовжуючи рух, зіткнувся із тепловозом, який здійснював плановий перегон до Львова і рухався у одному із ним напрямку. Як результат, два пасажирських вагони зійшли з рейок, 23 пасажирів отримали травми різного ступеня тяжкості. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Ратушняк виїхав на маршрут без відповідних документів (посвідчення водія, дорожнього листа), порушуючи цим самим встановлені правила. Рухаючись по місту, він побачив хлопчика, який вибіг з кущів у безпосередній близькості від його автобусу, і різко загальмував, проте уникнути наїзду йому не вдалося. Побоюючись відповідальності, Ратушняк не зупинився, а поїхав спочатку в гараж, щоб узяти документи. Через несвоєчасно надану медичну допомогу і велику втрату крові постраждалий Наливайко помер. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Відповідальний за випуск на маршрут автобусів, які здійснювали пасажирські перевезення, Долчук не провів через брак часу огляд автобуса марки «Кароза», що мав везти людей на відпочинок до Криму. Рухаючись гірським серпантинном, водій Павлишин втратив контроль над гальмами і, рятуючи автобус та людей, що в ньому знаходилися, від падіння у провалля, змушений був його скерувати на бокову бетонну огорожу. Внаслідок зіткнення 2-є людей загинуло, ще 12 пасажирів були із травмами доправлені до лікарні. Згодом з'ясувалося, що причиною аварії виявилися несправні гальмівні колодки. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Жителі села Верхній Березів, Гурович, Остапович та Цимбалюк вирішили під'єднатися до магістрального нафтопродуктопроводу

«Дружба» та викрадати нафтопродукти. Зробивши підкоп у напрямку нафтопроводу, вони обладнали його, забезпечили врізку, яку ретельно замаскували. Протягом 2-ох місяців викрадалися нафтопродукти, які згодом у лісі, що знаходився неподалік, перероблялися на бензин і супутні продукти. Через неуважність Цимбалюка після проведення останньої “акції” був нещільно закритий отвір, внаслідок чого стався витік нафтопродуктів і забруднення 30 га земель сільськогосподарського призначення. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. На залізничній станції Новоолексіївка Придніпровської залізниці Всеукраїнською організацією «Спас» проводився мітинг під лозунгом «Про зупинку поїздів на ст. Новоолексіївка», в якому брало участь більше 1000 осіб. Присутній на мітингу Зоркін поширював серед натовпу листівки із закликом перекрити залізничні комунікації шляхом встановлення перешкод. Після чого розмістив на колії дерев'яну труну. Своїми діями Зоркін зірвав графік руху пасажирських поїздів, а саме: поїзду сполученням «Керч-Москва», який відбув зі ст. Новоолексіївка із запізненням на 37 хв., поїзду сполученням «Симферопіль-Москва», який відбув зі ст. Новоолексіївка із запізненням на 40 хв., приміського поїзду сполученням «Новоолексіївка-Симферопіль», чим спричинив ДП «Придніпровська залізниця» матеріальних збитків на суму 24 213 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Наритник знаходився разом із своїм знайомим Колкіним у себе в квартирі, де спільно вживали алкогольні напої. Після чого вони спустилися у двір будинку до гаража Наритника, біля якого останній передав Колкіну документи та ключі від автомобіля ВАЗ 21011, який належав йому на праві власності. При цьому Наритник не переконався у наявності в Колкіна посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії. Приблизно о 02.40 год., Колкін разом зі своєю дівчиною потрапив у дорожньо-транспортну подію, внаслідок якої вона отримала тілесні ушкодження середньої тяжкості. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Татарчук, керуючи автомобілем марки «FIAT Tempra», не впорався з керуванням, з'їхав до кювету та зіткнувся із деревом, внаслідок чого кузов автомобіля отримав значні механічні ушкодження, що не підлягали відновленню. Після чого Татарчук придбав за розміщенням у газеті оголошенням кузов із невстановленим номером. Куплений кузов він доставив за місцем свого проживання, і в подальшому, у приміщенні гаражу, використовуючи вуглекисле зварювання, приварив номерну деталь пошкодженого під час ДТП кузова, у кузов автомобіля донора. Автомобілем Татарчук користувався до моменту, коли був зупинений працівниками поліції, якими була виявлена вказана фальсифікація. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Майструк, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, керував не обладнаним світлоповертачами гужовим возом на автодорозі поблизу с. Нова Романівка, Новоград-Волинського району. При цьому не вжив будь-яких заходів для своєчасного виявлення його іншими учасниками

дорожнього руху. Під час виїзду на смугу зустрічного руху Майструк не переконався, що це буде безпечно і не створить перешкод або небезпеки іншим учасникам дорожнього руху, що призвело до зіткнення між передньою частиною воза з передньою частиною автомобіля «ВАЗ 2101» під керуванням Рубанка, який рухався по правій смузі зустрічного напрямку. Внаслідок ДТП пасажир автомобіля Кудрявцева отримала середньої тяжкості тілесні ушкодження, за ознакою тривалості розладу здоров'я. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 9. Теплохід одного з інститутів Національної академії наук України під керуванням капітана-механіка Друкаренко повертався в затон с.Лютіж із наукової експедиції по Київському водосховищу. При спробі зайти туди вийшло з ладу стернове керування – розійшовся огонь штуртроса. Головний інженер інституту Гривнак дав Друкаренко вказівку усунути несправність і йти на стоянку до Києва. Запевнивши, що екіпаж за годину усуне несправність і теплохід піде на стоянку до Києва, Друкаренко не організував усунення цієї поломки. Він залишив теплохід на місці вимушеної стоянки неналежно ошвартованим, без вахти і, не включивши стоянкові вогні, разом з екіпажем пішов гуляти до с. Лютіж. Теплохід вночі було зірвано вітром з місця стоянки та викинуто на залізобетонну дамбу на протилежному боці водосховища. Цією аварією інституту завдано великої матеріальної шкоди. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Заняття 22

Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності *Семінарське заняття (2 години)*

Методичні вказівки

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності», студенти повинні: знати зміст понять «громадський порядок», «моральність», «мораль»; які моральні засади суспільства виступають у якості безпосередніх об'єктів кримінальних правопорушень даної групи; володіти інформацією про речі матеріального світу, що можуть виступати у якості предметів кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності; уміти охарактеризувати об'єктивно-суб'єктивні елементи основних складів кримінальних правопорушень цієї групи; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.
2. Масові заворушення. Характеристика складу.
3. Хуліганство. Характеристика складу.
4. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого. Характеристика складу.
5. Жорстоке поводження з тваринами. Характеристика складу.

6. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією. Характеристика складу. Відмінність сутенерства від звідництва.

7. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Масові заворушення. Відмінність від групового порушення громадського порядку», «Хуліганство. Юридичний аналіз складу кримінального правопорушення», «Засади моральності як об'єкт кримінально-правової охорони».

Додаткові завдання

1. Наведіть розуміння братської могили та могили Невідомого солдата, як предмету кримінального правопорушення, передбаченого ст.297 КК України. 2. Проаналізуйте положення нормативних актів, які регламентують питання охорони культурної та археологічної спадщини. 3. Розмежуйте поняття предмет – «спеціально пристосований» та «заздалегідь приготовлений» для нанесення тілесних ушкоджень. 4. Дайте розуміння термінів «явна неповага до суспільства», «винятковий цинізм», «особлива зухвалість». 5. Розмежуйте поняття «сутенерство» та «звідництво для розпусти».

Перелік додаткової літератури

1. Кузнецов В. В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі: монографія / В. В. Кузнецов; Нац. акад. внутр. справ. К. : Інтерсервіс, 2012. 907 с.

2. Бандурка І. О. Злочин проти моральності у сфері статевих стосунків: монографія / І. О. Бандурка. Х. : Золота миля, 2012. 222 с.

3. Савченко А. В. Суспільна моральність як об'єкт злочинних посягань : монографія / А. В. Савченко, С. П. Репецький; Нац. акад. внутр. справ. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. 278 с.

6. Івахненко О. А. Кримінальна відповідальність за хуліганські діяння: хуліганські злочини та складі злочинів [Текст] : монографія / О. А. Івахненко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. П. Ємельянова. Харків : Право, 2016. 182, [1] с.

7. Денисов С. Ф. Кримінально-правові санкції та їх застосування за злочини проти моральності [Текст] : монографія / С. Ф. Денисов, В. О. Макаров ; Акад. Держ. пенітенціар. служби. Чернігів : Десна Поліграф, 2017. 325 с.

8. Шаблистий В. В. Кримінальна відповідальність за хуліганство, пов'язане з опором особам, наділеним владними повноваженнями під час виконання службових обов'язків чи іншим громадянам, що припиняли хуліганські дії : монографія / В. В. Шаблистий, О. А. Галемін ; за заг. ред. д.ю.н., доц. В. В. Шаблистою. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 164 с.

9. Ємець О. М. Захист суспільної моралі від злочинних посягань [Текст] : монографія / О. М. Ємець ; Нац. акад. внутр. справ. Київ : Маслаков Р. О. [вид.], 2019. 558 с.

10. Базелюк В. В. Кримінальна відповідальність за незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини [Текст] : монографія / В. В. Базелюк. Харків : Право, 2020.

Заняття 23

Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності *Практичне заняття (2 години)*

Задача 1. Колекціонер військової атрибутики часів Другої світової війни Антонович бачив телетрансляцію поховання її учасника маршала К. Він запропонував своїм знайомим Дехтяру та Каливашко викопати вночі на цвинтарі труну з тілом маршала, зняти з нього мундир і передати його Антоновичу за винагороду в розмірі 15 тис. грн. Наступної ночі Дехтяр та Каливашко реалізували заплановане. Через півроку при продажі мундира іноземному колекціонеру Антонович був затриманий. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. 16-річний Казиков та 14-річний Богачевський, знаходячись на дитячій площадці, на якій гралися діти, зловили безпритульну кішку і стали її мучити: прив'язали її за хвіст на дереві, підпалювали шкіру та спостерігали за її муками. Через деякий час на дитячій площадці з'явився 30-річний Пастушин, який вигулював свого ротвейлера. Він зняв із собаки повідок та дав команду собаці: «Фас!». Пес загриз кішку. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Зимін зі своєю знайомою Каковихіною на березі озера розпивали спиртні напої. Сп'янівши, Зимін почав нецензурно лаятися у присутності багатьох відпочиваючих, у тому числі дітей. На зауваження Кушніра Зимін відповів лайкою на його адресу, а потім з порожньою пляшкою попрямував до нього. Однак Каковихіна заспокоїла Зиміна, вони забрали свої речі і пішли. Та через 50 метрів Зимін підняв із землі дві порожні пляшки, ударом одна об одну розбив їх і з шийками пляшок пішов до Кушніра. Під час бійки, Зимін шийкою пляшки ударив Кушніра у праву половину грудної клітки, порізавши передпліччя, чим заподіяв легке тілесне ушкодження з короткочасним розладом здоров'я. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Пахольчук та Солтис, працюючи каменотесами на цвинтарі, укладали з особами угоди про виготовлення і встановлення пам'ятників та хрестів на могилах. Ці пам'ятники і хрести вони знімали з інших могил, знищували на них старі написи та наносили нові. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. 15-річна Синиця півроку зустрічалася із раніше судимим за хуліганство Сисоєвим, старшим за неї на вісім років, не відмовлялася від пригощань спиртними напоями, вступала з ним у статеві стосунки. Коли Сисоєв попросив її викликати із квартири його знайомого, вона пішла до того і, виявивши незамкненими двері, увійшла до помешкання. Побачивши, що господарі сплять, Синиця взяла з полицки трюмо золоту каблучку, про що розказала згодом Сисоєву. За пропозицією останнього каблучку було продано, а гроші витрачено на спиртне. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Кривченко, будучи рідною бабусею малолітньому Миколі, у денний час доби, неодноразово спільно з онуком знаходилися біля церкви, розташованій у парку «Ювілейний». Там вони займалися випрошуванням у сторонніх осіб грошей, посилаючись на відсутність коштів, необхідних для оплати лікування свого родича. При відпрацюванні працівниками поліції парку цей факт був зафіксований. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Печериця підбирав жінок привабливої зовнішності, які були згодні надавати за грошову винагороду послуги сексуального характеру чоловікам. Відповідно досягнутої домовленості, Печериця мав зводити їх із заможними клієнтами, а вони, у свою чергу, після надання останнім сексуальних послуг, обумовлену частину грошей повинні віддавати йому як плату за забезпечення їх «діяльності». Печериця отримував інформацію про їх анкетні та антропометричні дані, номери мобільних телефонів, фотознімки на цифрових носіях, які розміщував та зберігав на своїй електронній поштовій скриньці у мережі Інтернет. Одночасно Печериця підшукував заможних чоловіків, яким пропонував сприяти у отриманні ними сексуальних послуг, а також забезпечував прибуття обраної клієнтом жінки. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Федорович, діючи спільно з іншими особами, прибув на майдан Свободи в м. Харкові та знаходився поряд із будівлею Харківської обласної державної адміністрації. Тримав у руках прапор іноземної держави – Російської Федерації, переслідуючи мету дестабілізації обстановки у місті, прийняв активну участь у захопленні будівлі Харківської області державної адміністрації. Бажаючи продемонструвати своє явне нехтування діючими правилами та нормами суспільства, самовільно зайшов до вказаної будівлі, при цьому пошкодивши відповідне майно. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 9. Романів, маючи на меті продаж відеопродукції, записував фільми на компакт-диски у житловому будинку за місцем свого проживання. Помістивши вищевказані компакт-диски у картонну коробку він за допомогою транспорту перевіз їх з свого будинку до сусіднього села, де розмістив на стелажі поблизу кафе-бару «Талісман». Неповнолітньому Денисюку Романів продав за 50 грн. три компакт-диски із відеозаписом під назвою файлу «Полный фильм Пила 8», із чотирма відеозаписами під назвою файлів «Слешер», «Добро пожаловать в Митчел», «Поворот не туда» і «Техасская резня бензопилой», із рукописним надписом «жахи», та із одним художнім фільмом «Пир 3: Счастливая кончина», який знаходиться на оптичному диску для лазерних систем зчитування із друкованим надписом : «КОЛЛЕКЦИОННОЕ ИЗДАНИЕ * Disc 2 * Кровавые ужасы 2». Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 10. Мазурок та Нечипоренко, перебуваючи на острові Березань Очаківського району Миколаївської області, де знаходиться національний історико-археологічний заповідник «Ольвія» за допомогою лопат, викопали загалом три ями в пошуках металу, який планували здати на металобрухт, у зв'язку з тяжким матеріальним станом. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 11. Патрушев, знаходячись за місцем свого постійного проживання, використовуючи власну комп'ютерну техніку, розмістив у мережі Інтернет, у керованій ним групі «Народное освободительное движение Запорожье» в соціальній мережі «Вконтакте» фотокопію документа «План действий». У пункті другому зазначеного документа містилася наступна інформація: «По областям – «отрубать» местные СБУ. Занимать здания, выключать, связь лишать дееспособности. У СБУ в Киеве должна пропасть опора на местах. СБУ – противник №1 и его нужно вырубить любым способом и засветить агентуру». Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 24

Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

Семінарське заняття (2 години)

Методичні вказівки

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення», студенти повинні: знати поняття «наркотичні засоби», «психотропні речовини», «їх аналоги», «прекурсори»; розуміти суспільну небезпечність «наркотичних» деліктів; володіти інформацією про родовий об'єкт кримінальних правопорушень, їх класифікацію; уміти охарактеризувати об'єктивно-суб'єктивні елементи основних складів кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.

2. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Характеристика складу.

3. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Характеристика складу.

4. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Характеристика складу.

5. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель. Характеристика складу.

6. Незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Характеристика складу.

7. Схияння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Характеристика складу.

8. Незаконне публічне вживання наркотичних засобів. Характеристика складу.

9. Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Кримінально-правова характеристика предметів наркотичних кримінальних правопорушень», «Міжнародно-правове співробітництво у сфері запобігання наркоманії».

Додаткові завдання

1. Проаналізуйте положення Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори». 2. Наведіть приклади особливо небезпечних наркотичних засобів та психотропних речовин. 3. У випадках вчинення яких кримінальних правопорушень із Розділу XIII необхідне отримання висновку експерта? 4. Як визначити «значні розміри» наркотичних засобів?

Перелік додаткової літератури

1. Кримінальна відповідальність за контрабанду: національний та міжнародний досвід: Монографія / Музика А. А., Савченко А. В., Процюк О. В. та ін. К.: ПАЛИВОДА А. В., 2011. 276 с.

2. Музика А. А., Горох О. П. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення: Монографія. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2012. 404 с.

3. Старук Ю. О. Кримінальна відповідальність за використання майна, здобутого від незаконного обігу наркотиків: Монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 320 с.

4. Сорока С. О. Контрабанда наркотичних засобів: проблеми протидії: монографія / С. О. Сорока. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 228 с.

5. Стрельцов Є. Л. Злочини проти здоров'я населення, що порушують право на якісне забезпечення лікарськими засобами [Текст] : монографія / [Є. Л. Стрельцов, І. І. Митрофанов, А. М. Притула] ; за заг. ред. чл.-кор. Нац. акад. прав. наук України Є. Л. Стрельцова. Одеса : Фенікс, 2015. 157 с.

6. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, вчинених із залученням неповнолітніх та щодо неповнолітніх / Савченко А. В., Вартилецька І. А., Семенюк О. О., Луцак О. О. : [монографія]. К. : НАВС, 2016. 267 с.

7. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення. Коментар до розділу XIII Кримінального кодексу України [Текст] / Одес. держ. ун-т

внутр. справ ; [уклад.: С. В. Албул та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, генерала поліції третього рангу І. П. Катеринчука. Одеса : ОДУВС, 2018. 123 с.

8. Комплексний підхід до захисту суспільства від незаконного наркообігу [Текст] : [колект.] монографія / Т. В. Корнякова [та ін.] ; [за заг. ред. д-ра юрид. наук Т. В. Корнякової] ; Дніпров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. Дніпро : Ліра, 2019. 531 с.

Заняття 25

Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Пелеха, виїжджаючи за кордон, обладнав у каблук свого черевика спеціальний тайник, куди сховав 120 г порошкоподібного наркотичного засобу. В ході його особистого огляду в аеропорту заховану речовину було знайдено. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Рибчинський та Синенко на городі у Туп'яка вночі зрізали недозрілі головки маку на площі 20 м², зібрали з них сік, яким просочили марлеві бинти. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Сержант Белів у присутності рядових Кайкана та Нікітіна куриєв гашиш, всіляко демонстрував отримувачам від цього задоволення, після чого запропонував спробувати наркотик. Кайкан відмовився, а Нікітін погодився і вжив отриманий гашиш. У стані наркотичної ейфорії Белів і Нікітін побили Кайкана, заподіявши його здоров'ю шкоду середньої тяжкості. Після цього вони намагалися відібрати зброю у вартового, однак інші солдати їм не дали цього зробити. Прийшовши до тями, Белів і Нікітін не змогли згадати, що вони робили. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Скрипничук на базарі купив у невстановленої слідством особи 2,4 кг макової соломи, яку приніс додому, подрібнив і шляхом хімічної обробки одержав екстракційний опій, який потім вживав. Згодом він продав 5 доз екстракційного опію знайомому Тарнавському. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Бутенко страждає на наркоманію, був на обліку. Знаходячись у стані морфійної абстиненції, він зайшов до приміщення станції «Швидкої допомоги» і, скориставшись тим, що у порушення службової інструкції речовини групи «А» зберігалися не у сейфі, а у шафі разом з препаратами групи «Б» і іншими медикаментами, відімкнув її та взяв звідти 10 ампул омнопону ємкістю по 2 мл кожна. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Димов на базарі купив у незнайомого йому раніше Вайнера 30 пігулок діазепаму (по 0,1 г) для власного споживання. Споживаючи куплене, Димов з'ясував, що половина придбаного була пігулками аспірину. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Кіндрат, знаходячись поряд торговельно-розважального комплексу, придбав у Вариченка опій ацетильований, що містився в медичному шприці, ємкістю 5 мл, заповнений до позначки 2 мл, який привіз до своєї

квартири. Наступного дня, знаходячись у квартирі, Кіндрат, шляхом ін'єкції, вжив частину наркотичного засобу. Будучи у стані наркотичного сп'яніння, Кіндрат дав можливість Кропивіну та Чушкіну, які зайшли до нього у гості, у своїй квартирі вжити наркотичний засіб – опій ацетильований. Наркотик Кропивін та Чушкін принесли із собою. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. ПП «Колумбус» здійснювало діяльність у сфері ресторанного бізнесу, для чого орендувало нежитлове приміщення – комплекс-ресторан. Директор ПП Лазоркіна не вела облік продовольчих товарів, не перевіряла наявність документів щодо їх якості та безпечності, не уклала договір із акредитованою лабораторією на проведення мікробіологічного контролю готових страв, що подавалися клієнтам у комплексі-ресторані. Крім того, вона прийняла роботу повара Хмельницького, у якого була відсутня медична книжка та який не пройшов медичного огляду і перевірки. 25 випускників вищого навчального закладу, які були присутні на банкеті з приводу завершення навчання, отруїлися. Як встановила СЕС, джерелом інфекційного захворювання був повар Хмельницький, факторами передачі виступали інфіковані страви, які були приготовані з порушенням технологічного процесу і санітарних норм. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 9. Черниш перебував на посаді виконавчого директора ТОВ «Торговий дім «Каскад-Медікал», яке провадило господарську діяльність з оптової торгівлі лікарськими засобами. До ТОВ «Торговий дім «Каскад-Медікал» надійшли лікарські засоби «Коензим композитум», «Гепар композитум хеель», «Церебрум композитум Н», «Реструкта про інекціонес». Вказані лікарські засоби зберігалися на складі товариства у ампульній формі в пакуваннях по 100 ампул в кожній. Черниш дав вказівку організувати перепакування вказаних лікарських засобів, розфасувавши їх із 100 ампульної упаковки в 5-ти ампульну, нанести на коробки маркування щодо серії та терміну придатності, здійснити наклейку голограм та промаркувати коробки. Отримані лікарські препарати Черниш мав за мету реалізувати через мережу аптечних закладів. У рамках провадження на складському приміщенні ТОВ «ТД «Каскад-Медікал» було проведено обшук, в ході якого виявлено перелічені вище лікарські засоби, інструкції, пачки для лікарських засобів, обладнання для нанесення на пачки номеру серії та терміну придатності. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 26

Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

Семінарське заняття (2 години)

Методичні вказівки

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації», студенти повинні: родовий об'єкт кримінальних правопорушень Розділу XIV; володіти інформацією про предмет протиправних діянь: «відомості, що становлять державну таємницю», «відомості, що становлять

службову інформацію»; уміти відмежовувати кримінальні правопорушення цієї групи від адміністративних правопорушень; охарактеризувати об'єктивно-суб'єктивні елементи основних складів кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.
2. Розголошення державної таємниці. Характеристика складу.
3. Втрата документів, що містять державну таємницю. Характеристика складу.
4. Передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни. Характеристика складу.
5. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України. Характеристика складу.
6. Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї. Характеристика складу.
7. Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу. Характеристика складу.
8. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Характеристика предмету кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації», «Правовий режим тимчасово окупованої території України», «Спеціальні суб'єкти кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації».

Додаткові завдання

1. За якими ознаками проводиться розмежування складу кримінального правопорушення, передбаченого ст.328 КК «Розголошення державної таємниці» та кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України?

Перелік додаткової літератури

1. Корченко О. Г. Оцінювання шкоди національній безпеці України у разі витоку державної таємниці [Текст] : монографія / О. Г. Корченко, О. Є. Архипов, Ю. О. Дрейс ; Нац. акад. Служби безпеки України. Київ : Наук.-вид. центр НА СБ України, 2014. 332 с.

2. Усов Д. С. Кримінально-правова характеристика розголошення державної таємниці [Текст] : монографія / Д. С. Усов ; [за заг. ред. О. М. Литвинова] ; Кримінол. асоц. України. Харків : Ніка Нова, 2015. 255 с.

3. Правові засади інформаційної безпеки України: монографія / П. Д. Біленчук, Л. В. Борисова, І. М. Неклонський., В. О. Собина; за ред. П. Д. Біленчука. Харків: 2018. 289 с.

4. Шаблистий В. В. Кримінальна відповідальність за ухилення від призову за мобілізацією [Текст] : монографія / [В. В. Шаблистий, А. Ю. Александрова] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Шаблистоного ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : Біла К. О. [вид.], 2019. 135 с.

Заняття 27

Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Головний інженер військового заводу Дорошенко, не встигнувши на роботі опрацювати матеріали, пов'язані із виробництвом нових видів артилерійського озброєння, узяв їх додому. Під час роботи з документами до кімнати зайшов співробітник інституту Марусин, який мешкав по сусідству. За бесідою Дорошенко декілька разів виходив із кімнати. Марусин з цікавості ознайомився із змістом залишених на столі документів. Згодом, перебуваючи на відпочинку, Марусин повідомив сприйнятту інформацію своїм знайомим Скрябіну і Тереннику. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Пілоти пасажирського літака, виконуючи рейс поблизу державного кордону, відхилилися від курсу, перетнули кордон і заглибилися у повітряний простір суміжної держави на 2 кілометри. Літак, під загрозою застосування зброї з боку військ ПВО, був змушений здійснити посадку, після чого з'ясувалося, що причина того, що сталося, – необачність пілотів. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Посилаючись на свої релігійні переконання, Колодюк ухилився від чергового призову на дійсну військову службу, за що був притягнутий до кримінальної відповідальності і засуджений. У апеляції він просив скасувати вирок суду, оскільки його релігійні переконання не дозволяють йому брати до рук зброї. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Мешканець одного із районів Закарпатської області Ступар пристав на пропозицію свого знайомого ще з часів військової служби Тер-Саакяна зайнятися переміщенням через державний кордон України нелегальних мігрантів із країни Близького Сходу та Азії, які мали намір потрапити до Західної Європи. Тер-Саакян повинен був підшукувати потенційних «клієнтів», а Ступар, використовуючи свої знання гірських маршрутів прикордонних районів, переправляти їх через кордон. Суттєву допомогу Ступарю надав син близької знайомої Яхимович, що проживав біля самого кордону та повідомляв дані про час і маршрути руху прикордонників,

місце розташування їх стаціонарних постів. При переправленні 12 громадян Афганістану Ступар був затриманий. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Цебрин, не бажаючи служити у Збройних силах України, звернувся до знайомого лікаря Коропа з проханням дати пораду, як на військово-медичній комісії симулювати повну глухоту. Слідуючи порадам Коропа, Цебрин перед проходженням комісії звертався зі скаргами на свій слух до отоларинголога районної поліклініки Слижука, а потім на військово-медичній комісії симулював повну глухоту, але був викритий. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Саломатін, займаючи посаду керівника групи супроводу контрактів відділу зовнішньоекономічних зв'язків ДП «Завод 410 ЦА», перебуваючи в службовому приміщенні заводу, за допомогою комп'ютера відправив електронний лист аташе з питань оборони Посольства Чеської Республіки в Україні. До листа він приєднав файли з електронною копією проекту договору комісії між ДП «Спецекспорт» та ДП «Завод 410 ЦА» на ремонт та модернізацією літаків Ан-32 для ВПС Республіки Індія, який йому був довірений у зв'язку з виконанням службових обов'язків. За передану аташе з питань оборони Посольства Чеської Республіки в Україні інформацію Саломатін отримав від нього грошову винагороду в розмірі 500 Євро. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Микицей вирішив здійснити переправлення через річку Сіверський Донець продукції меду вагою 78 кілограм, оминувши при цьому пункти в'їзду - виїзду на тимчасово непідконтрольну територію України. Реалізуючи заплановане, разом із своїм знайомим Хромишиним, чоловіки на автомобілі перевезли продукцію меду на берег річки Сіверський Донець поблизу населеного пункту Трьохізбенка, де були затримані співробітниками Управління оперативного забезпечення на окремих територіях зон антитерористичної операції безпосередньо на березі річки під час завантаження надувного човна. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Тищенко, не маючи постійного джерела прибутку, вирішив самостійно організувати і здійснити переміщення повітряним шляхом до Румунії тютюнової продукції, використовуючи для цього наявний у нього легкий, двомісний одномоторний літак кустарного виробництва. Володіючи любителськими навичками керування літаком, він здійснив виліт у напрямку Румунії, транспортуючи при цьому 4 ящики цигарок марки «VICEROY» (по 50 блоків у кожному). У Румунії, не здійснивши посадку, Тищенко на обумовлений орієнтир скинув ящики, після чого повернувся в Україну. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Заняття 28

Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів

Семінарське заняття (2 години)

Методичні вказівки

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів», студенти повинні: знати родовий об'єкт кримінальних правопорушень Розділу XV їх суспільну небезпеку; уміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальних правопорушень проти журналістів; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальних правопорушень проти журналістів.

2. Захоплення державних або громадських будівель чи споруд. Характеристика складу.

3. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Характеристика складу.

4. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця. Характеристика складу.

5. Погроза або насильство щодо журналіста. Характеристика складу.

6. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації. Характеристика складу.

7. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань. Характеристика складу.

8. Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження. Характеристика складу.

9. Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Характеристика осіб, які виступають потерпілими від кримінальних правопорушень, передбачених Розділом XV КК України», «Управлінські відносини як об'єкт кримінально-правової охорони: позиції науковців».

Додаткові завдання

1. Розмежуйте поняття: «у зв'язку із виконанням службових обов'язків» та «під час виконання службових обов'язків». 2. Який нормативний документ дає

найбільш повний перелік працівників правоохоронних органів? 3. Дайте розуміння терміну «представник влади».

Перелік додаткової літератури

1. Тимошенко Н. О. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут та використання (кримінально-правова характеристика, кваліфікація та відмежування від інших злочинів) : [навч. посіб.] / [Н. О. Тимошенко] ; Донец. юрид ін-т. Донецьк : [б. в.], 2011. 220 с.

2. Тимошенко Н. О. Кримінальна відповідальність за підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут та використання : [монографія] / [Н. О. Тимошенко]. Донецьк : Цифрова типографія, 2013. 211 с.

3. Лосич С. В. Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча в кримінальному праві України : наук.-практ. посіб. / С. В. Лосич, Є. С. Назимко, В. В. Притула ; Донец. юрид. ін-т. Харків : Золота миля, 2014. 190 с.

4. Мацола А. А. Розслідування перешкоджання законній професійній діяльності журналістів : монографія / А. А. Мацола, Я. В. Ступник ; Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т», Юрид. ф-т. Ужгород : Гельветика, 2016. 199 с.

5. Чуб І. М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця : монографія / І. М. Чуб ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2017. 230, [1] с.

6. Буряк К. М. Злочини проти професійної діяльності журналістів в Україні: кримінально-правове та кримінологічне дослідження [Текст] : монографія / К. М. Буряк ; за заг. ред. д-ра юрид. наук Н. С. Юзікової ; Дніпров. гуманітар. ун-т. Дніпро : Середняк Т. К., 2018.

7. Кияшко О. О. Посягання на життя державного чи громадського діяча: ретроспектива та компаративістика : монографія / Кияшко Олександр, Сотула Олександр. Херсон : Гельветика, 2020. 245 с.

Заняття 29

Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Василенко, не маючи водійських прав і перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, роз'їжджав по селу на мотоциклі. Сержант поліції Динька запропонував йому пройти разом з ним у відділення міліції, однак той відмовився. Коли на місце події прибув представник поліції Михайличенко, Василенка із застосуванням сили було доставлено до пункту швидкої допомоги для медичного освідування. Там він не давав можливості для огляду, чинив опір медичному персоналу, а Диньці декілька разів наніс удари по обличчю. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Ролюк, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, вступив у конфлікт з працівниками поліції через затримання останніми його брата, який

вчинив дрібне хуліганство. При спробі доставити його у пункт охорони правопорядку Ролук упирався, хапався за паркан, а також завдав кілька ударів працівникам поліції Усатому та Посохову, спричинивши останньому легкі тілесні ушкодження, які не потягли розладу здоров'я. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Поспелов на подвір'ї будинку, де проживав, посварився із дружиною та її родичем Калієм. Сварка переросла у бійку. На прохання сусідів на місце події прибув Реміцький, що мешкав неподалік та на добровільних засадах перебував у складі формування з охорони громадського порядку. Реміцький показав посвідчення та запропонував Поспелову пройти з ним до відділення поліції. У відповідь на це Поспелов, не бажаючи виконати цю вимогу, схопив сікач і вдарив ним Реміцького по голові, спричинивши тяжке тілесне ушкодження, небезпечне для життя потерпілого. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Немцов, Рекечук і Сливко, розбивши вікно, проникли вночі до будівлі обласного суду. Взявши ключі, які були на прохідній, вони відкрили кабінет судді Потапової, із сейфу якої викрали дев'ять томів кримінальних справ. Шість томів були заведені на групу осіб, яких обвинувачували у вчиненні розкрадань у особливо великих розмірах та дачу хабарів. Три томи містили відомості про осіб, які вчинили ряд заволодінь майном шляхом шахрайства. Зловмисники також привласнили 4 паспорти обвинувачуваних. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Корюшко підробив посвідчення слідчого та постанову про проведення обшуку і разом із своїми приятелями Співаком та Хоменко, які грали роль «понятих», прийшов на квартиру приватного підприємця Капітанця. У процесі «обшуку» було вилучено гроші готівкою – 40 тис. доларів США, 14 тис. грн., а також золоті речі (ланцюжки, браслети, персні, годинник). Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Кулаков без рішення виконкому сільради і технічної документації почав будівництво житлового будинку на своїй присадибній ділянці. 13 травня сільський голова усно попередив Кулакова про недопустимість будівництва, а 27 травня адмінкомісія при виконкомі сільради оштрафувала його та запропонувала припинити будівництво. Однак Кулаков продовжував спорудження будинку, про що у вересні того ж року було складено акт. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Офіцер-дознавач відділення Військової служби правопорядку ЗСУ Глизін прибув до військової частини А1349 з метою проведення перевірки заяви про вчинене начальником медчастини Вандяком корупційне правопорушення. Під час проведення перевірки до Глизіна в кабінет зайшов Вандяк, який, висловлюючись нецензурною лайкою, у грубій словесній формі став вимагати від Глизіна негайно залишити приміщення медичного пункту та припинити проведення перевірки. Після чого він самовільно заволодів службовими документами Глизіна, розірвав їх та частково знищив шляхом змивання в раковині умивальника. На спробу Глизіна забрати документи,

Вандяк застосував до нього фізичну силу, викручуючи руки, кинув його на підлогу, заподіявши легкі тілесні ушкодження, а потім виштовхнув із кабінету. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Теличкін, з метою запобігання викрадення майна з власного дачного будинку, у мережі «Інтернет» на одному із сайтів інтернет-магазинів замовив пристрій під назвою «GSM мікрофон», який мав функції повідомлення про проникнення. Здійснивши оплату, через декілька днів Теличкін отримав замовлення у найближчому відділенні ТОВ «Нова пошта». Протягом певного часу Теличкін отриманий пристрій не використовував, у зв'язку з тим, що не зміг розібратись з порядком його використання та зберігав за місцем свого проживання, де його було виявлено і вилучено працівниками поліції. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 9. Ступар, будучи студенткою факультету електроніки одного із київських вищих навчальних закладів, під час навчання отримала незадовільні оцінки, що тягнуло за собою не допущення до складання екзаменаційної сесії та подальше відрахування з навчального закладу. Ступар подала до деканату факультету довідку про її перебування на стаціонарному лікуванні в Інституті отоларингології, що давало їй право бути допущеною до екзаменаційної сесії. Довідку про перебування Ступар на стаціонарному лікуванні було витребувано деканатом. Згідно відповіді, отриманої з Інституту отоларингології медичні документи, які б підтверджували знаходження Ступар у стаціонарі клініки в 2012 р. відсутні. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 10. Микитин уклав з Горейко усний договір позики, згідно з яким він передав останньому гроші в сумі 5 740 грн., а Горейко зобов'язався повернути зазначену позику через 2-3 місяця. В обумовлений термін гроші не були повернуті, після чого Микитин разом із своїм сином прийшли до квартири Горейко, де стали наполягати на поверненні боргу. Горейко попросив віддавати борг частинами, у зв'язку із відсутністю коштів, однак Микитин не погодився. Через два тижні, Микитин разом із сином та його знайомим Кропивіним зустріли Горейко у поштовому відділенні, де, з метою повернення боргу, застосували до останнього насильство, а саме – нанесли декілька ударів у обличчя та область живота. Оскільки Горейко був позбавлений можливості чинити опір, Микитин витягнув з кишені його куртки гроші в сумі 1615 гривень. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Заняття 30

Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

Семінарське заняття (2 години)

Методичні вказівки

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку» студенти повинні: знати родовий об'єкт

кримінальних правопорушень Розділу XVI; зміст їх суспільної небезпеки; розуміти поняття «електронно-обчислювальні машини (комп'ютери)», «автоматизовані системи», «комп'ютерні мережі» та «мережі електрозв'язку»; уміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

2. Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. Характеристика складу.

3. Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут. Характеристика складу.

4. Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї. Характеристика складу.

5. Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється. Характеристика складу.

6. Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Кримінально-правова характеристика несанкціонованого втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку».

Додаткові завдання

1. Наведіть приклади автоматизованих систем та мереж електрозв'язку. 2. Наведіть приклади шкідливих технічних засобів, як предмету кримінального правопорушення, передбаченого ст. 361-1 КК України. 3. Які нормативні акти регламентують порядок використання інформації з обмеженим доступом?

Перелік додаткової літератури

1. Карчевський М. В. Злочини в сфері використання комп'ютерної техніки: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2010. 168 с.

2. Карчевський М. В. Кримінально-правова охорона інформаційної безпеки України: Монографія; МВС України, Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2012. 528 с.

3. Міхайліна Т. В. Кримінальна відповідальність за створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут : монографія / Т. В. Міхайліна ; Донец. нац. ун-т. Донцьк : ДонНУ, 2012. 188 с.

4. Савінова Н. А. Кримінально-правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні: теоретичні та практичні аспекти: Монографія. К., 2012. 340 с.

5. Кримінальна відповідальність за несанкціоноване втручання в роботу ЕОМ /Ю. А. Бельський, П. А. Воробей, А. В. Савченко., О. Г. Колб: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 264 с.

6. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку: спеціальні питання кваліфікації, проведення слідчих (розшукових) дій, призначення комп'ютерно-технічних судових експертиз : наук.-практ. посіб. / [Б. Б. Теплицький та ін.]. Київ : Паливода А. В. [вид.], 2019. 167 с.

Заняття 31

Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Студент технічного університету Ключко з цікавості подолав систему захисту комерційного еротичного web-сайту і розповсюдив інформацію про спосіб зламу системи захисту цього сайту в комп'ютерній мережі Internet. Там же він повідомив про зареєстрованих користувачів сайту і номери їх кредитних карт. Протягом декількох годин після скоєного сайт був підданий масовим атакам мережеских хуліганів різних країн, внаслідок чого припинив функціонування на декілька днів. Крім цього, в результаті нелегального використання кредитних карток була спричинена значна шкода їх власникам. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Керівник служби безпеки комерційного банку Терехов, використовуючи право доступу до захищеної комп'ютерної мережі банку, скопіював на носій інформації базу даних VIP-клієнтів банку, в якій містився перелік номерів їх кредитних карток. Згодом Терехов за винагороду передав скопійовану інформацію відомому йому раніше програмісту Коріну, який розповсюдив дану інформацію у системі Internet. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Оператор ЕОМ Зінін, посварившись з менеджером фірми, вирішив звільнитися, при цьому «насолити» фірмі. З метою помсти він напередодні свого звільнення встановив на комп'ютер пароль, відомий тільки йому, і заблокував його роботу. При включенні комп'ютера новим оператором, прийнятим на роботу, він зажадав ввести пароль, оператор розгубився, і при спробі примусити працювати систему, знищив інформацію. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Рибак, з метою безоплатного перегляду телепередач, здійснив приєднання телевізійного кабелю до телекомунікаційної мережі через розподільчу коробку, яка знаходилась на сходовій площадці біля його квартири. Після цього він користувався мережею ПП «Терра», отримавши можливість перегляду телепередач, чим спричинив підприємству матеріальну шкоду на суму 1 534 грн. Продовжуючи свої дії, Рибак здійснив ще одне приєднання до телекомунікаційної мережі ПП «Терра», внаслідок чого безпідставно користувався інформацією, чим спричинив підприємству матеріальну шкоду на суму 2 534 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Полохало та Вишневецький за допомогою мережі «Інтернет» зареєструвалися на сайті, через котрий повинні були отримувати грошові кошти за здійснення телефонних дзвінків за кордон України. Після цього вони придбали на радіотехнічному ринку м. Полтави чотири стаціонарні телефони, котрі в подальшому переробили, зробивши їх меншого розміру та модернізувавши для зручного використання. Полохало та Вишневецький за допомогою придбаних електронно-магнітних ключів, таємно проникли до під'їзду багатоквартирного будинку, де відкрили електрощитову та приєдналися до телефонних ліній ПАТ «Укртелеком», якими користувалися громадяни, що проживали у будинку. Після цього вони здійснили ряд дзвінків за кордон України, а саме: в Гвінею, Австралію, США, чим завдали матеріальної шкоди ПАТ «Укртелеком» на загальну суму 2 800 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Винник працював державним виконавцем відділу ДВС Нетішинського міського управління юстиції. До нього звернувся працівник КБ «Приватбанк» Мазурик з проханням посприяти у стягненні з боржників кредитної заборгованості, заарештувавши їх рухоме та нерухоме майна. У протилежному випадку Мазурик пообіцяв звернутися із скаргою на бездіяльність державного виконавця. У зв'язку із браком часу, Винник, не винісши постанови про опис та арешт майна боржників та не затвердивши у начальника ВДВС, маючи відповідний доступ, увійшов до електронних систем Державного реєстру обтяжень рухомого майна та Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна і заповнив поля електронних заяв про удаване накладення арешту на рухоме майно фізичних осіб – боржників. Заповнені електронні заяви він скріпив власним електронним підписом і направив до сервера ДП «Інформаційний центр», у результаті чого в автоматичному режимі було зареєстровано обтяження рухомого і нерухомого майна Іваницького, Філімонова та Патригури. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Мельниченко зателефонував своєму знайомому – Абдулову, співробітнику Державної податкової інспекції з проханням надати інформацію з приводу конкретних суб'єктів господарської діяльності. Погодившись з проханням Мельниченко, Абдулов зі своєї особистої електронної поштової скрині відправив електронний лист з відповідною інформацією, яка оброблялась і зберігалась в автоматизованій інформаційній системі (АІС) «Податки». У подальшому Мельниченко передав отриману інформацію Зубкову, скопіювавши її зі свого ноутбука на флеш-накопичувач, а останній, у якості оплати, передав йому грошові кошти у розмірі 6 500 грн. Посадові особи юридичних осіб, а також органи ДПС дозволу на отримання, розповсюдження або збут інформації про вищевказаних суб'єктів господарської діяльності не давали. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Гринів отримав абонентський номер мобільного зв'язку оператора «МТС», що використовувався незнайомим йому директором ПП «Клеопатра – центр краси та здоров'я». Після цього, перебуваючи за місцем свого проживання, з використанням належного йому комп'ютера та інстальованих на ньому комп'ютерної програми «skype», направив на вказаний абонентський номер 495 дзвінків та 990 повідомлень без звукового та текстового змісту. Протягом наступних двох тижнів Гринів направив на абонентський номер директора ПП «Клеопатра – центр краси та здоров'я» загалом 9940 дзвінків та повідомлень, що призвело до створення перешкод для використання за призначенням номера мобільного зв'язку. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 32

Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Семінарське заняття (2 години)

Методичні вказівки

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг», студенти повинні: знати, родовий об'єкт кримінальних правопорушень Розділу XVII; зміст їх суспільної небезпеки; розуміти значення формулювань «організаційно-розпорядчі» та «адміністративно-господарські функції», правильно тлумачити поняття «службова особа», «представники влади», «юридична особа публічного права», «юридична особа приватного права», «незаконне збагачення»; знати обсяг поняття «використання службовою особою влади чи службового становища», у яких випадках є така ознака, як діяння особи всупереч інтересам служби; вміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг; бути готовими при дачі відповіді до посилок на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.
2. Зловживання владою або службовим становищем. Характеристика складу.
3. Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Характеристика складу.
4. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Характеристика складу.
5. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Характеристика складу.
6. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Характеристика складу.
7. Незаконне збагачення. Характеристика складу.
8. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі. Характеристика складу.
9. Зловживання впливом. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Посадові особи іноземних держав як службові особи за кримінальним законодавством України: поняття, функції, види».

Додаткові завдання

1. Дати максимально повний перелік осіб, які провадять професійно діяльність, пов'язану із наданням публічних послуг. 2. Розмежувати поняття «хабар» та «неправомірна вигода». 3. Дати розуміння поняття «нематеріальні активи» у контексті характеристики ст.364-1 КК України.

Перелік додаткової літератури

1. Байлов А. В., Лантінов Я. О. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Основні склади злочинів за Розділом XVII Особливої частини КК: альбом схем / За заг. Ред. Я. О. Лантінова. Х.: Харків юридичний, 2012. 32 с.
2. Андрушко П. П. Реформа українського антикорупційного законодавства у світлі міжнародно-правових зобов'язань України. К.: Атіка, 2012. 332 с.
3. Савченко А. В., Кришевич О. В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Науково-практичний коментар до розділу XVII Особливої частини Кримінального кодексу України / За заг. ред. В.І. Шакуна. К.: Алерта, 2012. 160 с.
4. Протидія злочинам у сфері службової діяльності (кримінологічні, кримінально-правові і кримінально-процесуальні проблеми) / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; відп. ред. О. М. Костенко. К. : Наукова думка, 2014. 318 с.

5. Тютюгін В. І. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : навч.-практ. посіб. / В. І. Тютюгін, Ю. В. Гродецький, С. В. Гізимчук ; за ред. проф. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2014. 227, [1] с.

6. Судова практика в справах про злочини в сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: окремі тенденції, проблеми та перспективи вдосконалення / [Задоя К. П. та ін. ; наук. ред. К. П. Задоя]. Київ : Аграр Медіа Груп, 2014. 135 с.

7. Савченко А. В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика): навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2016. 168 с.

8. Осадчий В. І. Корупційні злочини: монографія. Київ: Вид-во Європ. унту, 2016. 81 с.

9. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / За ред. М. І. Хавронюка. К. : ВД «Дакор», 2016. 496 с.

10. Кузнецов В. В., Грудзур О. М., Кузнецова Л. О. Кримінальна відповідальність за корупційні злочини. Альбом схем: навч. посіб. Київ: ФОП Кандиба Т. П., 2017. 82 с.

11. Гузоватий О. І. Кримінальна відповідальність за незаконне збагачення в Україні та деяких зарубіжних країнах : монографія / О. І. Гузоватий, О. О. Титаренко ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 259 с.

Заняття 33

Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Між ЗАТ «ПМК № 28» (директор Гичка) та ТОВ «Євро Альянс» (директор Мандзюк), укладено договір постачання, згідно якого ТОВ «Євро Альянс» взяло на себе зобов'язання поставити пісок. ТОВ «Євро Альянс» перераховано 96 000 гривень. Не зважаючи на отримані кошти, Мандзюк розпорядився поставити ЗАТ «ПМК № 28» тон піску вартістю 26 тис. грн., а решту піску не поставляти. Внаслідок недопоставки піску з боку ТОВ «Євро Альянс», виникла загроза невиконання ЗАТ «ПМК №28» робіт по захисту від руйнування берегу Дніпровського водосховища, що могло спричинити подальше руйнування його берегової лінії. ЗАТ «ПМК №28» було вимушено купити пісок за свої кошти. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Чмихов працював гірником 3 розряду з повним робочим днем на ділянці № 2 філії «Шахтоуправління з видобутку та збагачення вугілля» ТОВ «ДВ нафтогазовидобувна компанія». Протягом трьох місяців він без поважних причин не з'являвся на роботу, керівництво ділянки про причини відсутності за місцем роботи не повідомив, у зв'язку з чим підлягав звільненню згідно трудового законодавства. Усвідомлюючи це, він передав начальнику

дільниці № 2 зазначеного підприємства грошові кошти у сумі 2 000 грн. з тим, щоб його не звільнили з підприємства у зв'язку з порушенням вимог трудової дисципліни. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Проти начальника станції з боротьби із хворобами тварин Носова, було відкрито кримінальне провадження за підозрою у розкраданні коштів та зловживанні службовим становищем. Дізнавшись про це, він пішов до відділу поліції, зайшов до кабінету слідчого Піруса і, коли той вийшов, поклав до кишені його пальта 300 доларів США. Після цього він зайшов до кабінету оперуповноваженого Глушкова, якийсь час розмовляв з ним про свою справу, а потім підійшов до вішалки і поклав до кишені його куртки 200 доларів США. Носов намагався вийти з кабінету, але був затриманий Глушковым, який у присутності понятих склав акт про те, що трапилось. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Начальник відділу житлового господарства Залізничної районної адміністрації Львівської міської ради Булкіна підписала акти приймання виконаних підрядних робіт з ремонту покрівель 4-ьох будинків у Залізничному районі, не перевіривши, при цьому, відповідність обсягів та якості виконаних будівельних робіт. Фактично роботи підрядником виконані не були. Підписані акти Булкіна передала на затвердження керівництву Залізничної РДА, на підставі чого фірмі-підряднику безпідставно перераховано з бюджету оплату за відображені в актах роботи на загальну суму 153 500 грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Завідувач сектору митного оформлення митного поста «Луцьк» Крищак, у спілкуванні з представником ПП «Касатка УК» Мициком, при здійсненні розмитнення імпортованих підприємством товарів, повідомив, що може посприяти у усуненні перешкод при здійсненні митного оформлення товарів, шляхом здійснення впливу на прийняття службовими особами Волинської митниці позитивного для підприємства рішення. За свої «послуги» Крищак попросив грошову винагороду у розмірі 100 доларів США за кожен автомобіль із продукцією, який підлягав розмитненню. Будучи переконаним, що Крищак, завдяки своєму службовому становищу зможе вплинути на працівників Волинської митниці ДФС, Мицик погодився на його пропозицію та передав йому 400 доларів США. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. Кооператив «Соболівський» було визнано переможцем конкурсного відбору сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, які мають право на фінансову підтримку за рахунок коштів Стабілізаційного фонду. У подальшому кооперативу надано фінансову підтримку в сумі 240 тис. грн. шляхом повної оплати вартості сільськогосподарської техніки та придбано автомобіль-автоцистерну. При цьому кооператив узяв на себе зобов'язання упродовж 5 років використовувати за цільовим призначенням придбану за рахунок державних коштів техніку, не відчужувати її, не передавати у користування іншим особам. Виконавчий директор кооперативу Жибак, переслідуючи власні корисливі інтереси, уклав із Тарновським усний договір про продаж автоцистерни, зняв її з реєстрації та реалізував. Дані дії він вчинив,

достовірно знаючи, що кооператив зобов'язаний буде відшкодувати державі 240 тис. грн. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Судово-медичний експерт Вацків, знаходячись на своєму робочому місці, під час зустрічі та розмови з Маланієм, який мав поховати померлого родича, повідомив про можливість прискорення видачі довідки про смерть та внесення до неї замість дійсної хвороби, що призвела до смерті – СНІДу, іншого діагнозу. За це він попросив у Маланія передати йому особисто грошові кошти у сумі 200 доларів США. Маланій, усвідомлюючи незаконність вимог Вацківа, звернувся до правоохоронних органів. Вацків отримав обумовлену суму, після чого був затриманий працівниками правоохоронних органів. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Омелько, перебуваючи на посаді майстра лісу Сторожинецького лісництва, виконував роботу, безпосередньо пов'язану із охороною лісу, в т.ч. від незаконних порубок дерев. Незважаючи на функціональні обов'язки, перевірки лісу він здійснював нерегулярно, не дотримувався заходів щодо попередження пошкодження лісових насаджень внаслідок незаконних рубок. У результаті такої поведінки мешканці ближніх до лісництва сіл, маючи безконтрольний доступ до лісу, здійснили порубку 52 дерев породи бук, береза, ясінь і безперешкодно вивезли вказану продукцію, спричинивши державі збитки у вигляді вартості деревини в сумі 15 661 грн. та у вигляді шкоди лісовому фонду в сумі 334 931 грн. При цьому Омелько так і не виявив та, відповідно, не повідомив керівництво про факт незаконної порубки дерев. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 9. Завідувач відділенням «Кременчуцька курсова автошкола» Пищик домовився з учнем навчальної групи Савариним про те, що той без відвідування занять, передбачених робочим навчальним планом, а також без фактичної присутності при здачі іспитів, закінчить курс навчання та отримає свідоцтво водія категорії «Д», за це Саварин передасть Пищику гроші у сумі 2800 грн. Одержавши гроші, Пищик попередньо поставив у протоколі екзаменаційної комісії оцінки за нібито здані Савариним іспити, а також (на підставі цього протоколу) видав останньому свідоцтво водія. Крім цього, Пищик вніс до протоколу екзаменаційної комісії по випуску учнів оцінки з предметів учневі Саварину, який фактично жодного разу не відвідував зайняття та не був присутнім на вказаних іспитах. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Заняття 34

Кримінальні правопорушення проти правосуддя

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти правосуддя», студенти повинні: знати, що розуміється під діяльністю щодо здійснення правосуддя та які елементи його здійснення розрізняють у кримінально-правовому розумінні; розуміти, які саме посягання на відносини у цій сфері будуть тягнути за собою кримінальну відповідальність; розрізняти спеціальних суб'єктів кримінальних правопорушень проти правосуддя – осіб, які працюють

у сфері правосуддя та які у той чи інший спосіб були до неї залучені; вміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне і кримінальне-процесуальне законодавство України та інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти правосуддя.
2. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою. Характеристика складу.
3. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Характеристика складу.
4. Примушування давати показання. Характеристика складу.
5. Порухення права на захист. Характеристика складу.
6. Незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду. Характеристика складу.
7. Невиконання судового рішення. Характеристика складу.
8. Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. Характеристика складу.
9. Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації. Характеристика складу.
10. Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Система правосуддя за чинним законодавством України», «Історичні етапи становлення кримінальної відповідальності за правопорушення проти правосуддя в Україні»

Додаткові завдання

1. З яким моментом пов'язується притягнення особи до кримінальної відповідальності? 2. Чи можуть судді Конституційного суду України виступати суб'єктами кримінальних правопорушень проти правосуддя?

Перелік додаткової літератури

1. Злочини проти правосуддя: Навч. посіб. / В. І. Тютюгін, В. І. Борисов, Ю. В. Гродецький та ін.; За заг. ред. проф. В. І. Борисова, проф. В. І. Тютюгіна. Х.: Нац. ун-т «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2011. 160 с.

2. Кузнецов В. В., Сийплові М. В. Кримінальна відповідальність за притягнення як обвинуваченого завідомо невинуватої людини: Монографія / За заг. ред. д.ю.н., проф. В. І. Шакуна; Передмова Г. О. Усатого. Ужгород: ЗакДУ, 2011. 284 с.

3. Мірошніченко С. С. Злочини проти правосуддя: теорія та практика протидії: монографія / С. С. Мірошніченко; Нац. акад. прокуратури України. К. : Десна, 2012. 431 с.

4. Шепітько М. В. Злочини у сфері правосуддя: еволюція поглядів та наукові підходи до формування засобів протидії: монографія. Харків: Право, 2018. 408 с.

5. Осадчий В. І. Злочини проти правосуддя: монографія / В. І. Осадчий. Київ : Маслаков Р. О. [вид.], 2018. 200 с.

6. Ахмедов В. А. Кримінально-правова охорона правосуддя в Азербайджанській Республіці та Україні: теоретико-порівняльне дослідження : монографія / Вусал Алігісмаг огли Ахмедов ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Одеса : Фенікс, 2019. 424, [1] с

7. Карпова, Н. Ю. Кваліфікація злочинів проти правосуддя. Курс лекцій : навч. посіб. / Н. Ю. Карпова. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 179 с.

8. Палюх Л. М. Кримінальна відповідальність за злочини проти правосуддя: монографія / Лідія Михайлівна Палюх; Львів. нац. ун-т І. Франка. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 742 с.

9. Шепітько М. В. Кримінальна політика у сфері забезпечення діяльності органів правосуддя : монографія / М. В. Шепітько ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ вивч. проблем злочинності ім. В. В. Сташиса. Харків : Апостіль, 2021. 191 с.

Заняття 35

Кримінальні правопорушення проти правосуддя

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Наливайко вчинив крадіжку майна з квартири Перхулина і під час розслідування справи зізнався у вчиненні цього злочину. Щоб покращити показники роботи, слідчий районного відділу внутрішніх справ Марусяк, погрожуючи позбавленням їжі і застосуванням фізичного насильства, домогся того, що Наливайко зізнався у вчиненні ще 5-ти квартирних крадіжок, до яких насправді він був непричетний. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 2. Слідчий прокуратури Квич, маючи на меті швидше закінчити слідство по кримінальній справі, підробив висновок судово-медичної експертизи, підмінив протокол огляду місця події на фальсифікований, склав фіктивні протоколи допитів. В результаті цього до кримінальної відповідальності по обвинуваченню у вчиненні умисного вбивства були притягнуті Нагірний та Зінюк. Додатковим розслідуванням, проведеним Генеральною прокуратурою України, була встановлена непричетність засуджених осіб до вчиненого злочину. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 3. Суддя Нижегородцев одержав матеріали про факт дрібного хуліганства, вчиненого Пилатюком, з яким перебував у неприязних особистих стосунках. З почуття помсти він виніс постанову про притягнення Пилатюка до кримінальної відповідальності. Вироком суду Пилатюк за ч.1 ст.296 КК України був засуджений до арешту строком на три місяці. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Задача 4. Син міського голови Рогачевського побив неповнолітнього Копаницького, котрого було госпіталізовано. За наполяганням батька Рогачевського завідувач відділення лікарні виписав Копаницького на 15-ий день перебування його в лікарні, хоча він потребував лікування протягом ще принаймні тижня. Судово-медичний експерт Гамарник, якому також дзвонив батько обвинуваченого, дав висновок, що потерпілому було заподіяно легке тілесне ушкодження, яке спричинило короткочасний розлад здоров'я, хоча це явно не відповідало дійсності. Повторна експертиза, призначена слідчим, дала висновок, що неповнолітньому Копаницькому було заподіяно середньої тяжкості тілесне ушкодження. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 5. Полатайко, якого обвинувачували у вчиненні умисного вбивства, був доставлений до суду. Скориставшись сум'яттям, яке утворилося через одночасну доставку фігурантів одразу декількох судових процесів, він видав себе за підсудного, якого обвинувачували у вчиненні хуліганства. Вислухавши вирок, згідно якого йому було обрано умовне покарання, він залишив зал судових засідань і зник. Все з'ясувалось після того, як дійшла черга судового розгляду справи «справжнього» хулігана. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 6. У провадженні судді Ірпінського міського суду Минаєвої перебувала на розгляді цивільна справа за позовом колишньої дружини Будріна до ТОВ «Інтербуд» про застосування наслідків удаваного правочину та визнання права власності на квартиру. Будрін мав зацікавленість у вирішенні позову на користь позивачки, при цьому вважав, що суддя розглядає позов упереджено на користь товариства. Дочекавшись, коли суддя буде повертатися з роботи додому, та зустрівши її, Будрін заявив, що Минаєва повинна винести рішення на користь позивачки, а в іншому випадку розмова з нею буде інакшою. Після цього Будрін сів за кермо автомобіля та залишив місце події. Минаєва повідомила про те, що сталося, до прокуратури. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 7. Хохряков, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, на мопеді «Альфа» поїхав в м. Амвросіївка за спиртним, де його зупинили працівники ДАІ та склали протокол про адміністративне правопорушення. Мопед був доставлений на штрафний майданчик. Наступного дня Хохряков, з метою уникнення адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху, звернувся правоохоронних органів із повідомленням про викрадення мопеда. По приїзду працівників міліції, він написав заяву про викрадення мопеду, яка була зареєстрована та внесена до ЄРДР. При цьому Хохряков наполягав на тому, що його мопед викрали. Будучи визнаним потерпілим по кримінальному провадженню, будучи допитаним в якості потерпілого він дав свідчення, які не відповідають дійсності та були вигадані. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 8. Камневіс відбував покарання у вигляді позбавлення волі у Вільнянській виправній колонії. Під час чергової перевірки на предмет наявності у засуджених заборонених предметів, у Камневіса було виявлено та

вилучено мобільний телефон «Нокія 5310». За це він був переведений до приміщення камерного типу строком на два місяці. Перебуваючи у камері номер 5, Камнев у категоричній формі в присутності представників адміністрації та засуджених, відмовився виконувати вимогу начальника відділення Маркіна, а саме, приступити до прибирання у камері, в якій він утримувався, та, згідно з графіком чергувань він був черговим. При цьому, засуджений був одягнений та взутий за сезоном, забезпечений необхідним робочим інвентарем та за станом здоров'я міг залучатися до праці. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 9. Державним виконавцем Самохіним на підставі судового наказу було накладено арешт на майно Войтичука, а саме: на автомобіль ВАЗ 2107, про що було складено Акт опису та арешту майна. В подальшому працівниками ВДВС до Войтичука було здійснено візит з метою перевірки наявності у останнього арештованого майна. В ході перевірки виявлено відсутність зазначеного автомобіля. З'ясовано, що Войтичук повністю розукомплектував автомобіль ВАЗ 2107, розукомплектовані частини автомобіля продав невстановленій особі, а кузов здав до металобрухт, в ході чого отримав грошові кошти, які витратив на власні потреби. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Задача 10. Кузякін, у відношенні до якого було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, знаходився на медичному обстеженні у районній лікарні. Перебуваючи у лікарні, він попросив працівників поліції скористатись туалетом, після чого, за відсутнього за ним спостереження, виліз через вікно туалету, спустився з другого поверху будинку та залишив територію лікарні. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Заняття 36

Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)», студенти повинні: знати зміст поняття «військове кримінальне правопорушення»; їх класифікації у кримінально-правовій теорії; володіти інформацією про структуру ЗСУ та інших військових формувань; правильно трактувати моменти, з якими пов'язується початок перебування на військовій службі і закінчення проходження військової служби; знати, хто може виступати в якості суб'єкта вчинення військових кримінальних правопорушень; уміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для вивчення

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військових кримінальних правопорушень). Поняття військового кримінального правопорушення.

2. Невиконання наказу. Характеристика складу.

3. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків. Характеристика складу.

4. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності ознак підлеглості. Характеристика складу.

5. Дезертирство. Характеристика складу. Відмінність від самовільного залишення військової частини або місця служби.

6. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем. Характеристика складу.

7. Порушення правил поведінки зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення. Характеристика складу.

8. Недбале ставлення до військової служби. Характеристика складу.

9. Бездіяльність військової влади. Характеристика складу.

10. Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень. Характеристика складу.

Теми рефератів

«Поняття і характерні ознаки військового кримінального правопорушення», «Обстановка вчинення злочину як конститутивна ознака кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби»

Додаткові завдання

1. Які нормативно-правові акти регламентують питання проходження резервістами зборів? 2. Розкрийте змістовні ознаки понять «бойова обстановка», «особливий період», «воєнний стан».

Перелік додаткової літератури

1. Військові злочини: кримінально-правова, криміналістична та кримінологічна характеристика: колективна монографія / За заг. ред. В. М. Стратонова, Є. Л. Стрельцова. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 2015. 340 с.

2. Карпенко М. І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): навчально-методичний посібник. Харків: Право, 2016. 316 с.

3. Карпенко М. І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) : наук.-метод. посіб. / М. І. Карпенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. працівника нар. освіти України В. К. Матвійчука. 2-ге вид., допов. Харків : Право, 2017. 315 с.

4. Карпенко М. І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): теоретичні та прикладні аспекти : монографія / М. І. Карпенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., засл. працівника народ. освіти України В. К. Матвійчука ; Нац. акад. упр. Київ : Нац. акад. упр., 2018. 419 с.

5. Харитонов С. О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України: монографія. Харків: Право, 2018. 328 с.

6. Карпенко М. І. Військові злочини: питання теорії, законодавства і практики. Харків: Право, 2019. 458 с.

Заняття 37

Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

Практичне заняття (2 години)

Задача 1. Гармаш та Черпаков, які проходили військову службу у Києві, вирішили зустріти Новий рік у Львові, де проживали знайомі дівчата. 30 грудня вони залишили військову частину, вийшли на трасу Київ-Львів, зупинили автомашину і запропонували водію відвезти їх до станції Тетерів. Водій відмовився. Вони виштовхали водія з машини, побили його й кинули до кювету, а самі сіли в машину, доїхали до Тетерева, залишили машину біля залізничної станції, взяли квитки до Львова й прибули туди 31 грудня. Зустріли Новий Рік і 3 січня повернулися до військової частини.

Задача 2. Рядовий Боднар одержав від батьків посилку з продуктами та солодощами. Солодощами він поділився зі своїми друзями. Молодший сержант Купрін запропонував Боднару взяти участь у спільному вживанні спиртних напоїв і віддати для цього отримані ним продукти. Боднар відмовився від участі у такому «банкеті» і продуктів не дав. Купрін підмовив Завадського і Моршина провчити Боднара. Завадський і Моршин жорстоко побили Боднара, який протягом 22 днів був на лікуванні у госпіталі.

Задача 3. Водій бронетранспортера Мацько під час руху по вулиці одного із селищ Чернігівської області передав керування машиною сержанту Журавлю. Той перевищив швидкість і наїхав на пішохода, заподіявши тому тяжке тілесне ушкодження.

Задача 4. Молодший сержант Шпортько за вчинену крадіжку військово-технічного устаткування був притягнутий до кримінальної відповідальності, і у якості запобіжного заходу до нього було застосовано арешт із триманням на гарнізонній гауптвахті. У період знаходження на гауптвахті він здійснив втечу, але через три дні був затриманий у лісі пошуковою групою працівників органів внутрішніх справ.

Задача 5. Рядовий Ваврів вважав, що до нього не об'єктивно ставиться командир взводу (накладає на нього позачергові наряди, не дозволяє звільнення до міста, наказує командирові відділення проводити з ним додатково стройову підготовку тощо). Коли в черговий раз командир взводу наказав Вавриву за його непристойний гумор вийти із шеренги, Ваврів вийшов і сказав: «Якщо ви будете переслідувати мене, я уб'ю вас на стрілецькому полігоні», – і замахнувся кулаком на командира взводу.

Задача 6. Перебуваючи у 5-денній відпустці, військовослужбовець Панасюк вирішив звільнитися з армії. З цією метою він завдав собі сокирою рубленої глибокої рани. Після 25 днів лікування Панасюк був визнаний медкомісією непридатним до строкової служби і звільнений у запас.

Задача 7. Начальник військової частини Бачкур віддав своїм підлеглим наказ зайнятися незаконним полюванням з використанням автоматичної стрілецької зброї та службової автомашини. Підлеглі виїхали на полювання, вбили лося, вепра і козулю, більшу частину впольованого передали Бачкуру.

Задача 8. Рядовий Солод був включений до складу караулу. Вночі він, самовільно залишивши караульне приміщення, проник на територію охоронюваного караулом об'єкта, звідки викрав прилади нічного бачення, які згодом продав своєму знайомому Паршину.

Заняття 38

Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Семінарське заняття (2 години)

Методичні зауваження

Вивчаючи тему «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку», студенти повинні: розуміти зміст термінів «мир», «безпека людства», «міжнародний правопорядок»; види деліктів у кримінально-правовій теорії; володіти інформацією про родовий та безпосередні об'єкти даної групи кримінальних правопорушень; вміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; бути готовими при дачі відповіді до посилань на відповідні міжнародні акти та чинне кримінальне законодавство України, що стосуються цієї теми.

Теми рефератів

«Міжнародне та національне кримінальне право: питання співвідношення», «Тоталітарні режими: закріплення кримінальної відповідальності за їх пропаганду»

Додаткові завдання

1. Які міжнародні документи регламентують відповідальність за геноцид?

Перелік додаткової літератури

1. Мохончук С.М. Злочини проти миру та безпеки людства: генезис, еволюція, сучасна регламентація у кримінальному праві та законі: монографія. Х.: Право, 2013. 457 с.

2. Романюк Б. В. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку : монографія / Романюк Б. В., Бантишев О. Ф. Київ : Крок, 2018. 234 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники та монографії

1. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник. (Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко та ін.) / За ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. К.: Юридична думка, 2004. 656 с.
2. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За загальною редакцією Гончаренка В. Г., Андрушка П. П. Книга 1. Загальна частина. К.: «Форум», 2005.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 3-є вид., переробл. та доповн. / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. К.: Атіка, 2005.
4. Уголовное право Украины. Общая и Особенная части: Учебник / Отв. редактор Е. Л. Стрельцов. Х.: «Одиссей», 2006. 720 с.
5. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. 4-те вид., переробл. та доповн. / Відп. ред. С. С. Яценко. К.: А.С.К., 2006.
6. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В. Т. Маляренка, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Видання третє. Х.: ТОВ «Одіссей», 2006.
7. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш, Л. В. Дорош / За ред. В. В. Сташиса і В. Я. Тація. 3-є вид., перероб. та доп. К.: Юрінком Інтер, 2007. 622 с.
8. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник. (Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко та ін.) / За ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. К.: Атіка, 2008. 712 с.
9. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: У 2 т. Т.1 / за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Алерта: КНТ: Центр учбової літератури, 2009. 964 с.
10. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: У 2 т. Т.2 / за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Алерта: КНТ: Центр учбової літератури, 2009. 624 с.
11. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Т.1. Луганськ : видавництво «Елтон-2», 2012. 780 с.
12. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Т.2. Луганськ : видавництво «Елтон-2», 2012. 704 с.
13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 9-є вид., переробл. та доповн. К.: Юридична думка, 2012. 1316 с.
14. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т.1 / За заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Х.: Право, 2013. 376 с.

15. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т.2 / За заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-ге вид., допов. Х.: Право, 2013. 1040 с.

16. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: Навчальний посібник, К., 2014. 944 с.

17. Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. / [Омельчук О. М. та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Грищука В. К., д-ра юрид. наук, проф. Омельчука О. М. ; Хмельниц. ун-т упр. та права. - Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2016.. - 641 с..

18. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: Злочини проти власності / За ред. М. І. Хавронюка. Київ: ВД «Дакор», 2017. 448 с.

19. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-е вид., переробл. та доповн. К.: ВД «Дакор», 2018. 1360 с.

20. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 5 берез. 2018 р. / [Азаров Д. С. та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея ; Нац. акад. внутр. справ. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1101 с.

21. Ортинський В. Л. Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. для студентів спец. 081 «Право» / В. Л. Ортинський, К. Б. Марисюк, Я. В. Ступник ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2018. 422 с.

22. Антипов В. І. Кримінальний кодекс України в контексті міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини: правові норми, судова практика, науково-практичний коментар / В. І. Антипов ; Навч.-наук. ін-т права Ун-ту держ. фіск. служби України. Харків : Право, 2019. 1199 с.

23. Сухонос В. В. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / В. В. Сухонос, Р. М. Білокінь, В. В. Сухонос (мол.). Суми : Університетська книга, 2020. 671 с.

24. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / [А. О. Байда та ін.] ; за ред. проф. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 765, [1] с.

Навчально-методичні посібники та практикуми

1. Кримінальне право України (Особлива частина): Навчально-методичний посібник. Укл. А. В. Шевчук, М. Д. Дякур, Л. В. Гусар Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. 88 с.

2. Кузнецов В. В., Савченко А. В. Кримінальне право України: питання та задачі для підготовки до вступних, семестрових та державних екзаменів : Навч. посіб. / За заг. ред. О. М. Джужі. Вид. 2-ге доп. та перероб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 392 с.

3. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Кримінальне право України» (Особлива

частина) відповідно до вимог ECTS для студентів III курсу / Уклад.: В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, А. О. Байда та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2012. 136 с.

4. Матеріали інформаційно-методичного забезпечення дисципліни «Кримінальне право (Особлива частина)» / Упорядн.: канд. юрид. наук, професор В. В. Лень. Д.: ДВНЗ «Національний гірничий університет», 2012. 133 с.

5. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: Навчальний посібник, К., 2014. 944 с.

6. Кримінальне право. Особлива частина / О. С. Стеблинська. К. : Ін-т крим.-викон. служби, 2014. 358 с.

7. Тютюгін В. І. Кримінальне право України. Особлива частина : посіб. для підгот. до заліків та іспитів / В. І. Тютюгін, О. Д. Комаров, М. А. Рубашенко ; відп. ред. проф. В. І. Тютюгін. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 171, [1] с.

8. Сопілко І. М. Кримінальне право України : навч. посіб. для підгот. до ЗНО (ЄФВВ) для вступу на магістратуру / І. М. Сопілко, С. Я. Лихова. Херсон : Гельветика, 2020. 456 с.

9. Шинкаренко, І. Р. Кримінальне право: склади окремих видів кримінальних правопорушень : навч.-наоч. посіб. (структурно-логічні схеми) / І. Р. Шинкаренко, І. І. Шинкаренко. Харків : Нац. аерокосм. ун-т , 2021. 312 с.